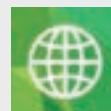

Īpašais ziņojums

ES atbalsts rehabilitācijai pēc zemestrīces Haiti

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTA
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tālrunis +352 4398-1

E-pasts: eca-info@eca.europa.eu
Internets: <http://eca.europa.eu>

Twitter: @EUAuditorsECA
YouTube: EUAuditorsECA

Plašāka informācija par Eiropas Savienību ir pieejama portālā *Europa* (<http://europa.eu>).

Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2014. gads

ISBN 978-92-872-0825-5
doi:10.2865/59459

© Eiropas Savienība, 2014. gads
Reproducēšana ir atļauta, ja tiek norādīts avots.

Printed in Luxembourg

Īpašais ziņojums

ES atbalsts rehabilitācijai pēc zemestrīces Haiti

(saskaņā ar LESD 287. panta 4. punkta otro daļu)

Punkts

Glosārijs un saīsinājumi

I–VII **Kopsavilkums**

1–11 **Ievads**

1–3 **Haiti ir nestabila valsts**

4–5 **Zemestrīce 2010. gadā ievērojami pasliktināja situāciju**

6–7 **Arī ES delegācija tika stipri skarta**

8–11 **Lai gan starptautiskā sabiedrība reaģēja aktīvi, rehabilitācija bija sarežģīts uzdevums**

12–17 **Revīzijas tvēruma un pieeja**

18–63 **Apsvērumi**

18–27 **Komisija risināja prioritārās rehabilitācijas vajadzības**

19–21 **Rehabilitācijas vajadzības bija noteiktas labi**

22–24 **ES atbalsts rehabilitācijai bija noteikts pamatotā stratēģijā**

25–27 **Darba dalīšana starp Komisiju un citiem galvenajiem līdzekļu devējiem notika atbilstoši, taču tā koordinēšana īstenošanas laikā bija sarežģīta**

28–40 **Komisijas centieni nenodrošināja pietiekamu sasaisti starp ārkārtas palīdzību, rehabilitāciju un attīstību**

30–32 **Komisija elastīgi izmantoja dažādus instrumentus**

33–35 **Koordinācija Komisijā nebija optimāla**

36–40 **Ārkārtas palīdzības, rehabilitācijas un attīstības sasaiste attiecībā uz konkrētu rehabilitācijas programmu izstrādi bija labi pārdomāta, taču dažkārt grūti nodrošināma praksē**

- 41–63 **Komisija pietiekami nenodrošināja ES atbalsta rehabilitācijai efektīvu īstenošanu**
- 42–54 Lielākā daļa programmu tika īstenotas novēloti, un dažu programmu progress bija ierobežots
- 55–58 Dažu būtisku risku pārvaldība nebija pietiekama
- 59–63 Uzraudzības pamatā bija atbilstošs regulējums, taču tai netika piešķirti pietiekami resursi

64–68 **Secinājumi un ieteikumi**

I pielikums. Pārbaudīto programmu saraksts

II pielikums. Vērtēšanas metodoloģija

III pielikums. Programmu vērtējums

Komisijas un EĀDD atbildes

ASI: Attīstības sadarbības instruments.

To ieviesa 2007. gada janvārī; tas sniedz palīdzību, it īpaši, izmantojot i) ģeogrāfiskas programmas ar partnervalstīm Latīņamerikā, Āzijā, Vidusāzijā, Tuvajos Austrumos un Dienvidāfrikā, lai atbalstītu darbības daudzās jomās (piemēram izglītībā, veselības aizsardzībā, sociālajā kohēzijā un nodarbinātībā, pārvaldībā, demokrātijā, cilvēktiesībās, atbalstā pēckrīzes situācijās un palīdzībā nestabilām valstīm) un ii) piecas tematiskās programmas attiecībā uz ieguldījumu cilvēkos, vidi un dabas resursu ilgtspējīgu apsaimniekošanu, citām nevalstiskām struktūrām un vietējām iestādēm, pārtikas nodrošinājuma uzlabošanu un sadarbību migrācijas un patvēruma jomā. Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 18. decembra Regula (EK) Nr. 1905/2006, ar ko izveido finanšu instrumentu sadarbībai attīstības jomā (OV L 378, 27.12.2006., 41. lpp).

CAED: Ārējās palīdzības koordinācijas pamatnostādnes Haiti attīstībai (*Cadre de Coordination de l'Aide Externe au Développement d'Haiti*).

DIPECHO: Humānās palīdzības ģenerāldirektorāta (*ECHO*) sagatavotība katastrofu gadījumā.

Humānās palīdzības ģenerāldirektorāts uzsāka savu sagatavotības programmu katastrofu gadījumā – *DIPECHO* – 1996. gadā. Tā ir paredzēta neaizsargātām kopienām pasaules reģionos, kurus visvairāk apdraud katastrofas. *DIPECHO* finansētās programmas parasti aptver apmācību, spēju veidošanas, izpratnes veicināšanas, agrīnas brīdināšanas, kā arī plānošanas un prognozēšanas pasākumus, piešķirot līdzekļus ar attiecīgajos reģionos aktīvo atbalsta aģentūru un NVO starpniecību.

EAF: Eiropas Attīstības fondi.

EAF ir galvenais instruments, lai sniegtu Eiropas Savienības palīdzību attīstības sadarbībai Āfrikas, Karību jūras reģiona un Klusā okeāna (ĀKK) valstīm un aizjūras zemēm un teritorijām (AZT). Partnerības nolīgums, kas 2000. gada 23. jūnijā laikposmam uz 20 gadiem tika parakstīts Kotonū ("Kotonū nolīgums"), veido pašreizējās pamatnostādnes Eiropas Savienības attiecībās ar ĀKK valstīm un AZT. Tā galvenais mērķis ir samazināt un vēlāk arī izskaust nabadzību.

EĀDD: Eiropas Ārējās darbības dienests.

EĀDD uzsāka darbību 2010. gada 1. decembrī. EĀDD, plānojot lielāko daļu ārējās darbības instrumentu, kopīgi ar attiecīgajiem Komisijas departamentiem sagatavo Komisijas lēmumus par piešķirumiem valstīm, valstu un reģionālajiem stratēģiskajiem dokumentiem, kā arī valstu un reģionālajām indikatīvajām programmām.

ECHO: Humānās palīdzības ģenerāldirektorāts.

Tā pilnvaras ietver dzīvības glābšanu un aizsargāšanu, cilvēku ciešanu novēršanu un mazināšanu un cilvēka cieņas un neaizskaramības aizsardzību attiecībā uz iedzīvotājiem, kurus ietekmē dabas vai cilvēku izraisītas katastrofas. Tas sniedz humāno palīdzību, īstermiņa atbalstu rehabilitācijai un atbalstu katastrofu novēršanai un sagatavotībai to gadījumā.

EuropeAid: Attīstības un sadarbības ģenerāldirektorāts – *EuropeAid* īsteno plašu Komisijas ārējās palīdzības instrumentu klāstu, kurus finansē no Eiropas Attīstības fondiem un no vispārējā budžeta (tostarp ASI). Gandrīz visus EAF intervences pasākumus pārvalda *EuropeAid*.

FPI: Ārpolitikas instrumentu dienests.

Tas ir Komisijas departaments, kas izveidots 2011. gada 1. janvārī un ir tieši pakļauts Savienības augstajam pārstāvim ārlietās un drošības politikas jautājumos. *FPI* pārvaldītie izdevumi galvenokārt ir saistīti ar darbībām, kas īstenotas saskaņā ar a) kopējo ārpolitiku un drošības politiku; b) stabilitātes instrumentu; c) vēlēšanu novērošanas misijām; d) finanšu instrumentu sadarbībai ar industrializētām valstīm.

G12: grupa, ko veido 12 līdzekļu devēji.

12 līdzekļu devēju grupā (G12) ir ASV, Brazīlija, Francija, Japāna, Kanāda, Norvēģija, Spānija, Amerikas Attīstības banka, Pasaules Banka, Starptautiskais Valūtas fonds, ANO un Eiropas Komisija. To vada ANO stabilizācijas misijas Haiti (*MINUSTAH*) vadītāja vietnieks, kurš ir humānās palīdzības koordinators. ES delegācija 2013. gadā uzņēma grupas pagaidu vadību.

IDB: Amerikas Attīstības banka.

IHRC: Pagaidu komisija Haiti atjaunošanai.

IKP: iekšzemes kopprodukts.

IRD: Iekšējās revīzijas dienests.

IRD ir Komisijas ģenerāldirektorāts. To vada Komisijas iekšējais revidents, un tas atrodas Komisijas Revīzijas progresa komitejas pakļautībā. IRD uzdevums ir nodrošināt neatkarīgu apliecinājumu par iekšējās kontroles sistēmu efektivitāti un palīdzēt Komisijai, sniedzot atzinumus, padomus un ieteikumus.

KRM: katastrofu riska mazināšana.

Tā ir sistemātiska pieeja katastrofu risku noteikšanai, novērtēšanai un mazināšanai. Tās mērķis ir samazināt sociālekonomisko neaizsargātību katastrofu gadījumos, kā arī risināt vides un citus apdraudējumus, kas izraisa katastrofas.

MINUSTAH: ANO stabilizācijas misija Haiti.

NKI: nacionālais kopienākums.

NVO: nevalstiska organizācija.

OCHA: Humānās palīdzības koordinācijas birojs.

PB: Pasaules Banka.

ROM: Uz rezultātiem orientēta uzraudzība (*Results Oriented Monitoring*).

ROM sistēmu 2000. gadā izveidoja Attīstības un sadarbības ģenerāldirektorāts – *EuropeAid*, lai stiprinātu attīstības palīdzības uzraudzību, novērtēšanu un pārredzamību. Tās pamatā ir īsi, koncentrēti novērtējumi, ko notikumu vietā veic ārējie eksperti. Sistēmā izmanto strukturētu un konsekventu metodoloģiju, pamatojoties uz pieciem kritērijiem: atbilstību, lietderību, efektivitāti, potenciālo ietekmi un iespējamo ilgspēju.

SI: Stabilitātes instruments.

Tas tika izveidots 2007. gadā, ir plānots kā ātri reaģējošs un elastīgs mehānisms, lai novērstu konfliktus, veicinātu politisko stabilizāciju pēc konfliktiem un nodrošinātu drīzu atjaunošanos pēc dabas katastrofām.

Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 15. novembra Regula (EK) Nr. 1717/2006, ar ko izveido Stabilitātes instrumentu (OV L 327, 24.11.2006, 1. lpp.).

SVF: Starptautiskais Valūtas fonds.

VBA: Vispārējā budžeta atbalsts. VBA finansētajās programmās parasti ietilpst atbalsta kopums, kurā ietverts līdzekļu pārvedums, spēju veidošanas pasākumi, dialogs ar partnervalsti un izmaksas nosacījumu izveide.

I

Haiti ir viena no nestabilākajām valstīm pasaulē, un zemestrīce, kas Haiti notika 2010. gada 12. janvārī, situāciju ievērojami pasliktināja. Tā dzēsa daudzu cilvēku dzīvības, radīja milzīgus postījumus, spēcīgi ietekmēja valsts ekonomiku un ārkārtīgi samazināja valsts pārvaldes jau tā vājās spējas nodrošināt iedzīvotājiem pamatpakalpojumus.

II

Palāta izvērtēja, vai atbalsts, ko ES pēc zemestrīces sniedza Haiti rehabilitācijai, bija labi izstrādāts un īstenots.

III

Palāta secināja, ka ES atbalsts Haiti rehabilitācijai pēc 2010. gada zemestrīces kopumā bija labi izstrādāts, taču programmas netika pietiekami efektīvi īstenotas. Tāpat kā citi līdzekļu devēji, Komisija savos centienos atbalstīt rehabilitāciju saskārās ar ievērojamiem šķēršļiem. Darbu apgrūtināja sarežģītais uzdevums pārvaldīt savu palīdzību sadarbībā ar vājām valsts iestādēm, lai atbalstītu līdzdalību un veicinātu darbotiespējīgas valdības veidošanos, vienlaikus cenšoties nodrošināt strauju palīdzību. Tomēr Komisija būtu varējusi uzlabot to dažu aspektu pārvaldību, kurus tā var ietekmēt.

IV

Komisija risināja prioritārās rehabilitācijas vajadzības. Kopīgi ar citiem lielākajiem līdzekļu devējiem tā pareizi noteica galvenās rehabilitācijas vajadzības Haiti pēc 2010. gada zemestrīces, pieņēma pamatotu sadarbības stratēģiju, kurā risināti Haiti jaunie izaicinājumi, un vienlaikus turpināja savu atbalstu ilgtermiņa sociāl-ekonomiskajai attīstībai. Darba dalīšana starp līdzekļu devējiem notika atbilstoši, taču tā koordinēšana īstenošanas laikā bija sarežģīta.

V

Komisijas centieni nenodrošināja pietiekamu sasaisti starp ārkārtas palīdzību, rehabilitāciju un attīstību. Komisija elastīgi izmantoja daudzus papildu instrumentus un izstrādāja atsevišķas rehabilitācijas programmas, lai nodrošinātu šādu sasaisti. Tomēr Humānās palīdzības ģenerāldirektorātam un Attīstības un sadarbības ģenerāldirektorātam – *EuropeAid* nebija kopējas stratēģijas valstij, lai optimizētu sinerģijas un veiksmīgu pāreju starp to attiecīgajām darbībām. Vājā valsts pārvalde un nepietiekamā valdības apņēmība veikt reformas ievērojami apgrūtināja efektīvu rehabilitāciju un nosacījumu radīšanu ilgtermiņai attīstībai.

VI

Komisija pietiekami nenodrošināja ES atbalsta rehabilitācijai efektīvu īstenošanu. Desmit no 13 programmām, kuras Palāta pārbaudīja, sasniedza vai gatavojās sasniegt plānotos rezultātus, taču gandrīz nevienā gadījumā netika ievērots noteiktais termiņš. Trīs programmas, tostarp 10. EAF vispārējā budžeta atbalsta programma, sasniedza tikai ierobežotu progresu. Lai gan Komisija labi apzinājās sarežģīto situāciju, tā nepietiekami pārvaldīja dažus būtiskus riskus, kas varēja apdraudēt programmas mērķu īstenošanu un sasniegšanu. Programmu uzraudzība notika saskaņā ar atbilstošām pamatnostādņēm, taču Komisija un EĀDD neveica savlaicīgus pasākumus, lai palielinātu resursus ES delegācijai, kura nespēja pienācīgā mērā apmeklēt darbības vietas. Tas būtu bijis īpaši lietderīgi, ņemot vērā strauji mainīgos apstākļus.

VII

Palāta iesaka: veicot darbības pēc katastrofām vai nestabilās situācijās, Komisijai

- jāuzlabo riska pārvaldība;
- jāpieņem kopēja stratēģija, lai nodrošinātu sasaisti un sinerģiju starp ārkārtas palīdzību, rehabilitāciju un attīstību;
- sniedzot budžeta atbalstu, jākoncentrējas uz galvenajām valsts finanšu pārvaldības funkcijām un reformām un atbilstīgos gadījumos jānosaka īstermiņa pasākumi, lai aizsargātu ES fondus pret izšķērdēšanu, nopludināšanu un nelietderīgu izmantošanu;
- jāizstrādā darbības nepārtrauktības procedūras, iekļaujot noteikumus par personāla pārvietošanu ārkārtas situācijās.

Haiti ir nestabila valsts

01

Haiti 18. gadsimtā bija vadošā cukurniedru audzētāja un viens no bagātākajiem reģioniem pasaulē. Tomēr šo valsti, kopš tā 1804. gadā ieguva neatkarību, ir plosījuši etniski konflikti, ilgstoši anarhijas periodi un politiskā nestabilitāte¹. Secīgajām diktatūrām 20. gadsimta otrajā pusē² bija raksturīgas noziedzīgas represijas un valsts bagātības sagrābšana. Mūsdienās Haiti ir nestabila valsts (sk. **1. izcēlumu**).

02

Nestabilā politiskā un drošības situācija valstī izraisīja ANO stabilizācijas misijas Haiti (*MINUSTAH*) izvietojumu valstī 2004. gada beigās³. Pēc 2008. gada protestiem, kurus izraisīja pārtikas cenas, valstī nebija stabilas valdības, līdz 2012. gada martā par premjerministru kļuva Lorāns Lamots. Drošības ziņā situācija uzlabojās, taču noziedzība joprojām nelabvēlīgi ietekmē attīstību.

03

Haiti joprojām ir viena no nabadzīgākajām valstīm pasaulē⁴. Vairāk nekā puse iedzīvotāju⁵ dzīvo galējā nabadzībā, iztiekot ar mazāk par USD 1,25 dienā. Dzīves ilgums ir 62 gadi – par 12 gadiem mazāk nekā vidēji Latīņamerikā. Apmēram puse iedzīvotāju ir analfabēti, 20 % bērnu cieš no nepietiekama uztura, 30 % nav pieejami tīra ūdens avoti⁶. Haiti ir augstākā HIV/AIDS izplatība Latīņamerikā⁷.

- 1 Francijas kolonijas vergi 1791. gadā uzsāka sacelšanos, kas vainagojās ar neatkarības iegūšanu 1804. gadā un pasaulē pirmās neatkarīgās tumšādaino iedzīvotāju republikas dibināšanu divus gadus vēlāk. 1844. gadā sala sadalījās divās valstīs – Haiti un Dominikānas Republikā.
- 2 Kopš 1949. gada Haiti ir vadījuši vairāki diktatori: ģenerālis Pols Magluārs, pēc kura varu pārņēma Fransuā Divaljē (*Papa Doc*) un vēlāk arī viņa dēls Žans Klods Divaljē (*Baby Doc*).
- 3 To nav plānots pārtraukt pirms 2016. gada, kad ir paredzēta misijas pārstrukturēšana un konsolidācija.
- 4 NKI uz vienu iedzīvotāju Haiti 2012. gadā (*Atlas method*, PB) bija USD 760, savukārt Latīņamerikā un Karību jūras reģionā tas sasniedza vidēji USD 8981.
- 5 Haiti ir gandrīz 10 miljoni iedzīvotāju.
- 6 *Avoti*: Pasaules datu banka – attīstības rādītāji pasaulē 2011. un 2012. gadā. Apvienoto Nāciju Organizācijas Attīstības programmas (*UNDP*) pārskats par cilvēces attīstību, CIP Pasaules faktu grāmata (*CIA – The World Factbook*).
- 7 HIV izplatība iedzīvotāju grupā no 15 līdz 49 gadiem ir 2,2 % (*“Ministère de la Santé Publique et de la Population, Déclaration d’Engagement sur le VIH/SIDA: Rapport de Situation Nationale”* [Sabiedrības veselības un iedzīvotāju ministrija, apņemšanās deklarācija HIV/AIDS jomā – ziņojums par situāciju valstī], 2012. gada marts).

Valsts nestabilitātes definīcija

Saskaņā ar Komisijas definīciju “nestabilitāte” attiecināma uz vājām vai neveiksmi cietušām struktūrām un situācijām, kurās sociālais līgums ir laužts, jo valsts nespēj vai nevēlas pildīt savas pamatfunkcijas, saistības un pienākumus attiecībā uz pakalpojumu sniegšanu, resursu pārvaldību, tiesiskumu, vienlīdzīgu piekļuvi varai, iedzīvotāju drošību un aizsardzību un pilsoņu tiesību un brīvību aizsardzību un veicināšanu.

Avots: COM(2007) 643 galīgā redakcija “ES atbilde uz nestabilām situācijām – iesaistīšanās situācijās, kad ilgtspējīga attīstība, stabilitāte un miers ir apdraudēti”.

Zemestrīce 2010. gadā ievērojami pasliktināja situāciju

04

Haiti vēl nebija atguvusies pēc 2008. gada vētrām, kad 2010. gada 12. janvārī galvaspilsētu un tās apkārtni (sk. **karti**) satricināja zemestrīce, kuras stiprums bija 7,0 balles pēc Rihtera skalas, izraisot daudzu cilvēku bojāeju un milzīgus postījumus⁸. Dzīvību zaudēja aptuveni 230 000 cilvēku, tāpēc šī katastrofa bija tikpat nāvējoša kā 2004. gada cunami Indijas okeānā, turklāt koncentrēta vienā valstī⁹. Ievainojumus guva 300 000 cilvēku, puse no tiem bija bērni. Aptuveni 1,3 miljoni cilvēku Portoprensā zaudēja pajumti, un vairāk nekā 500 000 pameta katastrofas skarto reģionu, lai meklētu patvērumu citur valstī¹⁰. Sliktie sanitārie apstākļi, kas pēc zemestrīces pasliktinājās vēl jo vairāk, veicināja holeras epidēmijas uzliesmojumu.

05

Daudzas valsts pārvaldes ēkas, tostarp prezidenta pils, slimnīcas, skolas un citas sabiedriskas būves, tika iznīcinātas, un daudzi to darbinieki gāja bojā¹¹. Tas spēcīgi ietekmēja Haiti valdības spēju nodrošināt pakalpojumu sniegšanu. Tā kā zemestrīce skāra valsts ekonomiski aktīvāko reģionu, tas atstāja jūtamu ietekmi uz iekšzemes kopprodukta (IKP) veidošanos¹² un nodokļu iekasēšanu. Valsts kasē trūka budžeta resursu, lai atjaunotu valsts pārvaldes darbības un izmaksātu algas civildienesta ierēdņiem.

Arī ES delegācija tika stipri skarta

06

Zemestrīce stipri skāra arī ES delegāciju – viens delegācijas loceklis gāja bojā, delegācijas vadītāju vajadzēja hospitalizēt, un lielākā daļa darbinieku guva traumas vai cieta no psiholoģiskām problēmām. 48 stundu laikā pēc katastrofas 30 ierēdņi tika evakuēti uz Briseli vai Dominikānas Republiku. ES delegācijas ēka nebija izmantojama, un saziņas iespējas ar Briseli bija ļoti apgrūtinātas. Tika bojāti vai pazaudēti daudzi dokumenti.

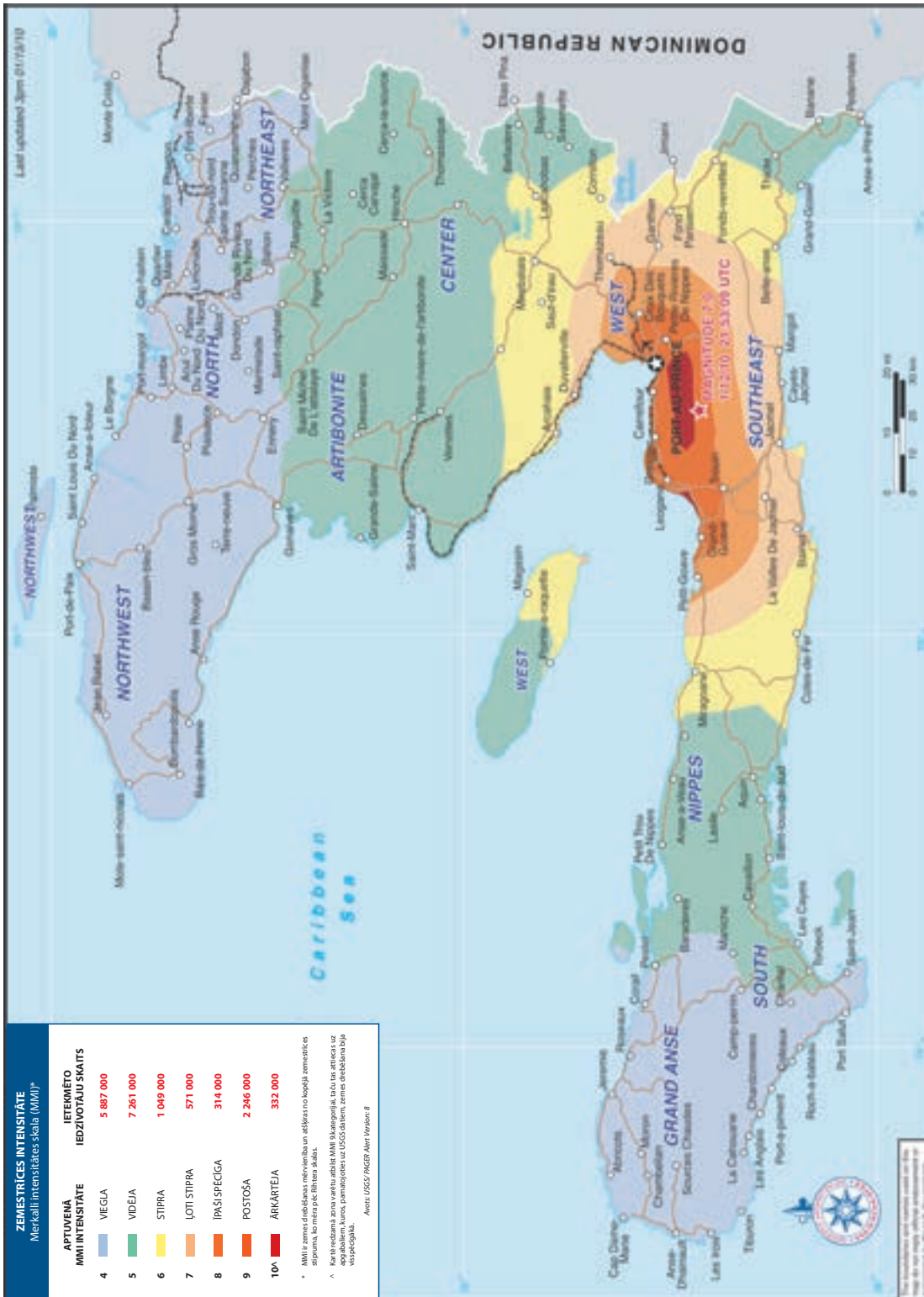
07

Vairāki ierēdņi pēc dažām nedēļām atgriezās Haiti, taču sakarā ar daudzām pārmaiņām pārvaldē un ilgstošiem periodiem bez delegācijas vadītāja ES delegācijas darbības spējas bija būtiski traucētas ilgākā laika posmā.

- 8 Zemestrīce, kas notika 2010. gada 12. janvārī, ietekmēja Portoprensas, Leoganas un Žakmelas pilsētas, radot bojājumus ostā, lidostā un uz galvenajiem ceļiem.
- 9 Starpaģentūru pastāvīgās komitejas reāllaika novērtējums Haiti: 3 mēnešus pēc zemestrīces, 2010. gada 31. augusts.
- 10 Vajadzību novērtējums pēc katastrofas (2010. gada marts).
- 11 Saskaņā ar valdības aplēsēm 105 000 ēku tika iznīcinātas, 208 000 ēku tika bojātas, sagruva 60 % slimnīcu Portoprensā un tās apkārtnē, kā arī 5000 skolu. Zemestrīce skāra aptuveni 3 miljonus cilvēku. Ietekmes kopējās aplēstās izmaksas ir 7,8 miljardi USD, kas atbilst kopējam Haiti IKP 2009. gadā.
- 12 Pēc salīdzinoši pastāvīgas izaugsmes laikposmā no 2005. līdz 2009. gadam zemestrīces ietekmē IKP samazinājās par 5,4 %.

Karte

2010. gada 12. janvāra zemestrīces skartais reģions

Avots: ASV Starptautiskās attīstības aģentūra (USAID).

Lai gan starptautiskā sabiedrība reaģēja aktīvi, rehabilitācija bija sarežģīts uzdevums

08

Uzreiz pēc katastrofas vairāki simti starptautisko organizāciju, valstu un privātpersonu no visas pasaules reaģēja uz steidzamajām humānās palīdzības vajadzībām¹³. Apvienoto Nāciju Humānās palīdzības koordinācijas

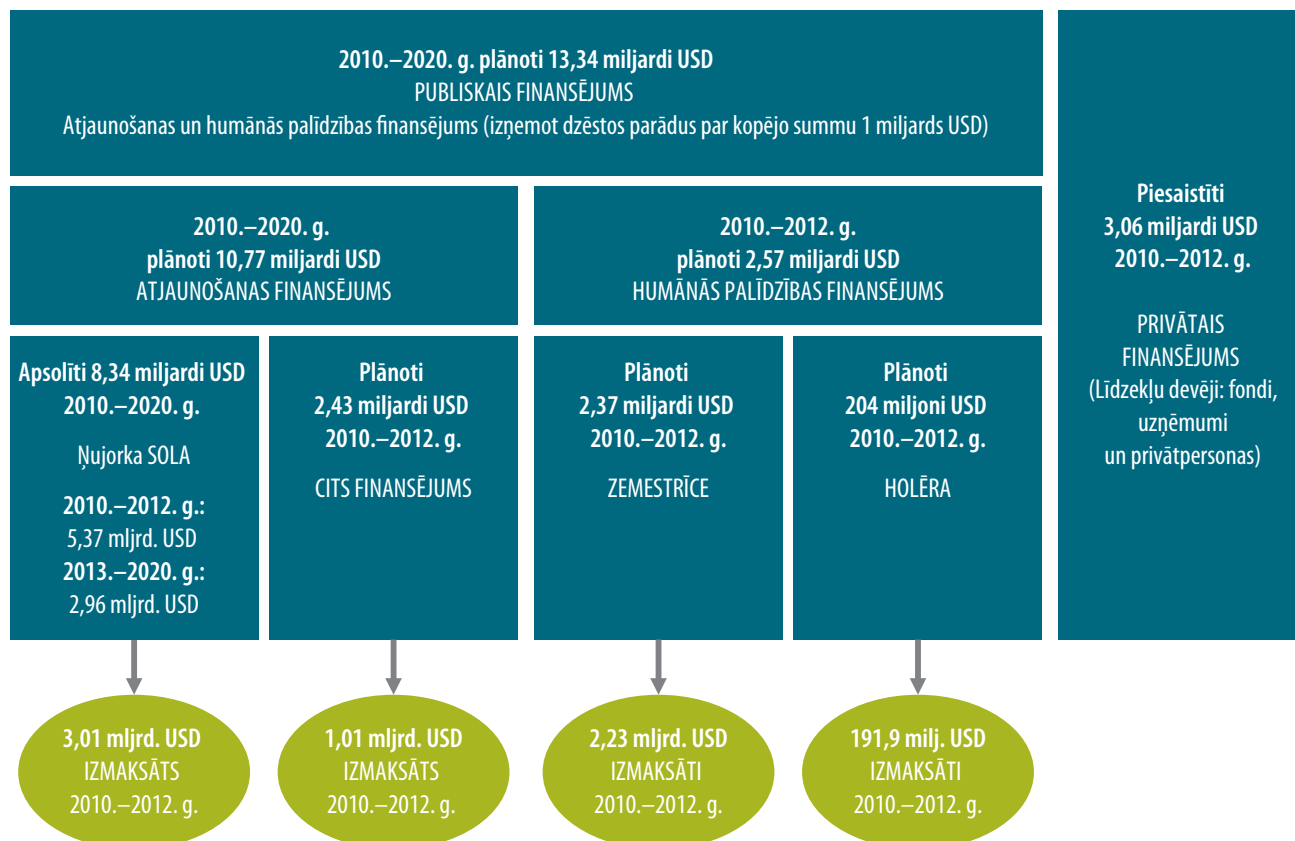
birojs (OCHA) izplatīja neatliekamās humānās palīdzības aicinājumu, ar kura palīdzību 72 stundu laikā tika savākti 575 miljoni USD. Līdz 2012. gada beigām publiskā sektora līdzekļu devēji humānajā palīdzībā bija izmaksājuši 2,23 miljardus USD un papildu 192 miljonus USD, lai apkarotu holeras uzliesmojumu (sk. **attēlu** turpmāk tekstā). Turklāt saskaņā ar veiktajām aplēsēm 3 miljardus USD ANO aģentūrām un nevalstiskajām organizācijām (NVO) piešķīra privātie līdzekļu devēji¹⁴.

13 Starptautiskās organizācijas, kas jau sen darbojās Haiti (Sarkanais Krusts un lielākās NVO), varēja reaģēt nekavējoties, un līdz 2010. gada maijam humāno palīdzību bija sniegušas vairāk nekā 1000 starptautiskas organizācijas.

14 Īpašā sūtņa Haiti birojs – galvenie fakti 2012. gada decembrī.

Attēls

Piesaistītie un izmaksātie līdzekļi Haiti atbalstam 2012. gada decembrī

Avots: Īpašā sūtņa Haiti birojs, pamatojoties uz līdzekļu devēju ziņojumiem un publiski pieejamajiem datiem.

09

Lai mobilizētu starptautisko atbalstu valsts rekonstrukcijai un turpmākajai attīstībai, ANO rīkoja Starptautisko līdzekļu devēju konferenci "Ceļā uz jaunu nākotni Haiti", kas 2010. gada 31. martā notika Ņujorkā. Līdzekļu devēji piekrita atbalstīt valdības "Rīcības plānu valsts atjaunošanas un attīstības nodrošināšanai Haiti"¹⁵ (PARDH) un sniegt palīdzību vidēja termiņa un ilgtermiņa atjaunošanas nolūkā, lai "labāk atgūtu zaudēto"¹⁶. Konferencē 55 līdzekļu devēji solīja sniegt 5,37 miljardus USD laikposmā no 2010. līdz 2012. gadam un papildu 2,96 miljardus 2013. gadā un vēlāk. Turklāt vairākas valstis dzēsa Haiti parādus par kopējo summu 1 miljarda USD apmērā¹⁷.

10

Eiropas Savienība (ES) bija galvenais līdzekļu devējs. Tā apsolīja piešķirt līdzekļus 1,23 miljardu EUR apmērā. Šajā summā ietverti līdzekļi, kurus valsts rehabilitācijai un attīstībai solīja sniegt Komisija (460 miljoni EUR)¹⁸, 18 dalībvalstis un Eiropas Investīciju banka¹⁹. Komisija sniedza humāno palīdzību ar sava Humānās palīdzības un civilās aizsardzības ģenerāldirektorāta (ECHO) starpniecību. Laikposmā no 2010. līdz 2013. gadam Humānās palīdzības ģenerāldirektorāts kopumā piešķīra 232 miljonus EUR²⁰.

11

Lai gan tika sniegta milzīga finansiālā palīdzība starptautiskā mērogā, valsts joprojām saskaras ar lielām grūtībām. Gruvešu novākšana prasīja nesa-mērīgi daudz laika, kas līdz ar citām problēmām ietekmēja atjaunošanas gaitu²¹. Saskaņā ar veiktajām aplēsēm 2013. gada beigās 210 000 cilvēku joprojām dzīvoja telšu nometnēs un neviena no iznīcinātajām ministriju ēkām vēl nebija pilnībā atjaunota. Atgūšanos kavē strukturālas problēmas, kas Haiti plosījās jau pirms 2010. gada. Valsts pārvalde, kas ar grūtībām spēj pildīt savas funkcijas, joprojām ir ievērojams šķērslis pakalpojumu nodrošināšanai tādās nozarēs kā, piemēram, veselības aizsardzība, izglītība, ūdensapgāde un sanitārija. Vājā valsts līdzekļu pārvaldība aprūtinā resursu izmantošanas optimizāciju un krāpniecības un korupcijas novēršanu. Zemes reģistra trūkums, kas izraisa strīdus par zemes piederību, kavē atjaunošanas procesu. Lauksaimniecības nozares īpašā neaizsargātība pret biežajām dabas katastrofām un ieguldījumu trūkums apdraud pārtikas ražošanu²².

- 15 *Plan d'Action pour le Relèvement et le Développement National d'Haiti.*
- 16 PARDH pamatprincips bija nevis vienkārši atjaunot situāciju, kāda tā bija pirms zemestrīces, bet izmantot rekonstrukcijas iespēju, lai risinātu galvenos neaizsargātības iemeslus – gan iepriekšējos, gan tobrīd aktuālos.
- 17 Minētās valstis, citu starpā, ir Beļģija, Francija, Itālija, Īrija, Nīderlande, Somija, Vācija un Zviedrija.
- 18 Šis solījums sniegt līdzekļus – galvenokārt no EAF – vēlāk tika paaugstināts līdz 522 miljoniem EUR.
- 19 Aplūkot solīto līdzekļu sadalījumu pa valstīm/ iestādēm var šeit: http://www.lessonsfromhaiti.org/download/International_Assistance/5-ny-pledge-total.pdf
- 20 Eiropas Komisijas humānās palīdzības un civilās aizsardzības darbības Haiti – divus gadus pēc zemestrīces (2012); ECHO Haiti fakto lapa, 2013. gada aprīlis.
- 21 Skatīt, piemēram, "From Relief to Recovery: Supporting good governance in post-earthquake Haiti" ["No ārkārtas palīdzības līdz atjaunošanai: atbalsts labai pārvaldībai Haiti pēc zemestrīces"], *Oxfam 2011*. Viens no visvairāk kritizētajiem aspektiem bija ilgais gruvešu novākšanas laiks.
- 22 Tā kā no 1996. līdz 2010. gadam Haiti skāra vairākas katastrofas, valsts bija ilgstošā krīzē jau pirms zemestrīces un 57 % iedzīvotāju cieta no nepietiekama uztura.

12

Palāta izvērtēja, vai atbalsts, ko ES sniedza Haiti rehabilitācijai, bija labi izstrādāts un īstenots. Revīzijā galvenā uzmanība tika pievērsta trim galvenajiem jautājumiem:

- a) Vai Komisija risināja prioritārās rehabilitācijas vajadzības?
- b) Vai Komisija nodrošināja sasaisti starp ārkārtas palīdzību, rehabilitāciju un attīstību?
- c) Vai Komisija nodrošināja ES atbalsta rehabilitācijai efektīvu īstenošanu?

13

Revīzijā tika izskatīts atbalsts, ko Humānās palīdzības ģenerāldirektorāts, Attīstības un sadarbības ģenerāldirektorāts – *EuropeAid* un Ārpolitikas instrumentu dienests (*FPI*) sniedza Haiti laikposmā no 2010. līdz 2013. gadam.

14

Revīzija tika veikta no 2013. gada marta līdz novembrim un ietvēra šādus pasākumus:

- a) 10. EAF valsts sadarbības stratēģijas un citu galveno politikas dokumentu pārskatīšanu;
- b) Komisijas un Eiropas Ārējā darbības dienesta (EĀDD) amatpersonu iztaujāšanu Briselē;

- c) Haiti apmeklējumu, kas ilga no 2013. gada 26. augusta līdz 6. septembrim un kura laikā tika iztaujāti ES delegācijas locekļi, Haiti iestāžu pārstāvji, galvenie starptautiskās attīstības partneri, NVO un pilsoniskās sabiedrības organizācijas, kā arī apmeklētas projektu norises vietas.

15

Revīzija ietvēra 13 ES finansētu programmu izskatīšanu; šo programmu mērķis bija sniegt atbalstu rehabilitācijai un katastrofu riska mazināšanai (sk. **I pielikumu**). Finanšu aspektā šī izlase veido divas trešdaļas no saistībām, ko Komisija uzņēmusies abās minētajās jomās²³. Septiņas Humānās palīdzības ģenerāldirektorāta finansētās programmas tika īstenotas mājokļu (pajumtes), ūdensapgādes, sanitārijas, sagatavotības katastrofām un pārtikas jomās Portoprensā, Ptigoavā, Leoganā un Žakmelā. Trīs Attīstības un sadarbības ģenerāldirektorāta – *EuropeAid* finansētās programmas bija saistītas ar vispārējo budžeta atbalstu, dzīvojamo rajonu atjaunošanu un pārtikas nodrošinājuma uzlabošanu Artibonitas reģionā. Triju Ārpolitikas instrumentu dienesta programmu mērķis bija atjaunot Haiti valsts pārvaldes sagatavotību krīzēm.

16

Izskatīšanā galvenokārt tika pievērsta uzmanība minēto programmu atbilstības, izstrādes un tiešo rezultātu novērtēšanai, izmantojot attiecīgus kritērijus, kas definēti Komisijas uz rezultātiem orientētās uzraudzības (*ROM*) metodoloģijā (sk. **II un III pielikumu**)²⁴.

23 Laikposmā no 2010. gada februāra līdz 2012. gada decembrim Komisija rehabilitācijai un katastrofu riska mazināšanai piešķīra 202 miljonus EUR. Atlasīto programmu kopējā vērtība bija 141 miljons EUR. No šīs summas 2013. gada 31. decembrī bija izmaksāti 81,1 miljons EUR (sk. **III pielikumu**).

24 Ja programmas ir minētas apsvērumos, **I un III pielikumā** ir iekļauta atsauce uz to numerāciju.

17

Revīzijas sagatavošanas gaitā revidenti ņēma vērā standartus, pamatnostādnes un labo praksi, ko izstrādājusi Starptautiskās Augstāko revīzijas iestāžu organizācijas (*INTOSAI*) darba grupa "Pārskatatbildība par katastrofu gadījumos sniegto palīdzību un tās revīziju (*AADA*)"²⁵. Viņi it īpaši ņēma vērā *ISSAI 5510* (katastrofu riska mazināšanas revīzija) un *ISSAI 5520* (ar katastrofām saistītās palīdzības revīzija) standartus, lai iegūtu atbilstošas zināšanas par katastrofu pārvaldības ciklu, noteiktu riskus ar katastrofām saistītās palīdzības pārvaldībā un izstrādātu revīzijas programmu.

25 Starptautisko augstāko revīzijas iestāžu standartu (*ISSAI*) 5500. izlaidums – ar katastrofām saistītās palīdzības revīzija – tika publicēts 2013. gada oktobrī (sk. www.issai.org).

Komisija risināja prioritārās rehabilitācijas vajadzības

18

Palāta pārbaudīja, vai Komisija bija skaidri noteikusi rehabilitācijas vajadzības, izveidojusi pamatotu sadarbības stratēģiju un nodrošinājusi centienu pienācīgu koordināciju un darba dalīšanu ar citiem galvenajiem dalībniekiem.

Rehabilitācijas vajadzības bija noteiktas labi

19

ES atbalsts rehabilitācijai pēc zemesrīces bija pamatots ar atbilstošu vajadzību novērtējumu, par kuru bija vienojušies eksperti, galvenie līdzekļu devēji un Haiti valdība. Uzreiz pēc zemesrīces Humānās palīdzības ģenerāldirektorāta eksperti veica sākotnēju daudznozaru vajadzību novērtējumu. Komisijas, kā arī Beļģijas, Francijas un Spānijas ekspertu vienotā grupa 2010. gada janvāra beigās izvērtēja vajadzības infrastruktūras, valsts finanšu pārvaldības, pārvaldības, tiesiskuma, kā arī drošības un sociālo un sabiedrisko pakalpojumu (it īpaši izglītības) jomās.

20

Komisija atbalstīja arī vajadzību novērtējumu pēc katastrofas²⁶, kura mērķis bija izveidot satvaru attīstībai un izaugsmei²⁷. Tas veidoja pamatu Rīcības plānam valsts atjaunošanas un attīstības nodrošināšanai, ko Haiti valdība izklāstīja Ņujorkas starptautiskajā konferencē 2010. gada 31. martā.

21

Galvenās rehabilitācijas vajadzības bija saistītas ar mājokļiem un pilsētvides rehabilitāciju, ūdensapgādi, sanitāriju un higiēnu, veselības aizsardzību, pārtikas nodrošinājumu un izglītību. Atbalsts bija nepieciešams arī pārvaldībai, valsts finanšu pārvaldībai un administrācijas stiprināšanai, lai izveidotu sistēmas un politikas jomas, kas nodrošinātu pienācīgu un ilgtspējīgu pamatpakalpojumu sniegšanu. Tā kā valstij trūka resursu, būtiska nozīme tika piešķirta budžeta atbalstam, lai būtu iespējams atjaunot noteicošo valsts funkciju darbību ļoti nestabilajā situācijā pēc katastrofas. Par valsts finanšu trūkumu konstatāciju un prioritāro pasākumu rīcības plānu²⁸ vienojās valdība un ekonomikas pārvaldības atbalstā iesaistītie līdzekļu devēji.

ES atbalsts rehabilitācijai bija noteikts pamatotā stratēģijā

22

Komisija pārskatīja 10. EAF sadarbības stratēģiju ar Haiti, pamatojoties uz iepriekš minētajiem novērtējumiem un valdības prasībām²⁹. Pārskatītās sadarbības stratēģijas mērķis bija turpināt atbalstu ilgtermiņa sociālekonomiskajai attīstībai, lai izskaustu nabadzību, vienlaikus reaģējot arī uz rehabilitācijas vajadzībām pēc zemesrīces. Tika saglabātas sākotnējās mērķa nozares (infrastruktūra, pārvaldība un budžeta atbalsts), taču piešķirtie finanšu resursi tika ievērojami palielināti. Plānojamās palīdzības (A sadaļa) piešķirums tika papildināts ar 100 miljoniem EUR, sasniedzot 391 miljonu EUR, un summa neprognozētu gadījumu, piemēram, ārkārtas palīdzības (B sadaļa) segšanai tika palielināta no 13,6 līdz 73,6 miljoniem EUR. Nozaru piešķirumi saskaņā ar plānojamo palīdzību tika pārskatīti, kā norādīts **Tabulā**.

- 26 To finansēja Katastrofu mazināšanas un katastrofu seku novēršanas vispasaules mehānisms (GFDRR) ar Komisijas un Austrālijas, Luksemburgas, Norvēģijas, Zviedrijas un Šveices finanšu atbalstu. Novērtēšanā piedalījās aptuveni 250 valsts un starptautiskie eksperti un NVO un Haiti pilsoniskās sabiedrības pārstāvji. Novērtējums aptvēra astoņas jomas: pārvaldība, ražošana, sociālās nozares, infrastruktūra, reģionālā attīstība, vide un katastrofu riska pārvaldība, kā arī visaptverošus aspektus, tostarp dzimumu, jauniešus un neaizsargātas iedzīvotāju grupas.
- 27 Eksperti uzskatīja, ka trīs gadu laikā bija nepieciešami 11,5 miljardi USD: 50 % – sociālajām nozarēm; 17 % – infrastruktūrai; 15 % – videi un risku un katastrofu pārvaldībai, savukārt atlikusi daļa – ražošanas nozarēm, pārvaldībai un visaptverošiem aspektiem (dzimums, jaunieši, neaizsargātas iedzīvotāju grupas).
- 28 Koordinācijas grupā ("Partnerības satvars budžeta atbalstam", kas izveidota 2009. gada 27. februārī) budžeta atbalsta līdzekļu devēji 2010. gada maijā vienojās par prioritāru rīcības plānu, lai uzlabotu finanšu pārbaudes un ieviestu reformas, kā arī par kopēju rādītāju matricu, lai novērtētu progresu šajās jomās.
- 29 Valdība vēlējas saglabāt kopējo sākotnējās 10. EAF sadarbības stratēģijas virzību, kas joprojām bija piemērota, lai atbalstītu ilgtermiņa attīstību. Turklāt, lai arī lielākā daļa līdzekļu devēju koncentrējās uz zonu, ko tieši skāra zemesrīce, tika uzskatīts, ka ir būtiski svarīgi turpināt atbalstu pārējai valsts daļai.

Pārskatītie nozaru piešķirumi saskaņā ar 10. EAF plānojamo palīdzību pēc zemestrīces

(miljonos EUR)

Nozare	Sākotnējie piešķirumi	Pārskatītie piešķirumi
Galvenās nozares	259	349
Infrastruktūra	175	245
Pārvaldība	36	27
Vispārējā budžeta atbalsts	48	77
Citas	32	35
Rezervēts	0	7
KOPĀ	291	391

Avots: CSP/NIP 2008.–2013. g. un pārskatīts CSP/NIP 2011.–2013. g.

23

Attiecībā uz infrastruktūru ES atbalsta galvenā joma joprojām bija ceļi, taču saskaņā ar *PARDH* par prioritāru tika atzīta arī pilsētvides rekonstrukcija (tostarp mājokļi). Pārvaldības nozarē tika saglabāts atbalsts decentralizācijai un valsts spēju stiprināšanai, bet zemes reģistra sistēmas izstrāde un katastrofu riska mazināšana bija papildu prioritārās jomas. Lielāks piešķirums vispārējam budžeta atbalstam tika veikts ar mērķi atjaunot sabiedriskos pakalpojumus, uzsākt rekonstrukcijas programmu un atbalstīt attīstības un izaugsmes stratēģijas ar ekonomikas pārvaldības reformām. Kļuva pieejams arī ievērojams finansējums no ES vispārējā budžeta – 43,6 miljoni EUR pārtikai, lauksaimniecībai un katastrofu riska mazināšanai³⁰.

24

Palātas pārbaudītajās programmās galvenokārt bija atspoguļota Komisijas pieņemtā stratēģija. Konkrētās vajadzības Komisijas atbalstītajās jomās atsevišķo programmu izstrādes laikā tika novērtētas pareizi (sk. *III pielikumu*, Atbilstība).

30 Lauksaimniecībā laikposmā no 2011. līdz 2012. gadam kļuva pieejams ievērojams finansējums no pārtikas nodrošinājuma tematiskajām programmām un no pārtikas mehānisma (kopumā 23,6 miljoni EUR), kā arī no Tūkstošgades attīstības mērķa iniciatīvas (20 miljoni EUR pārtikas nodrošinājuma uzlabošanai). Sagatavotību katastrofām atbalstīja *DIPECHO* programmas, stabilitātes instruments un ES dalībvalstis.

Darba dališana starp Komisiju un citiem galvenajiem līdzekļu devējiem notika atbilstoši, taču tā koordinēšana īstenošanas laikā bija sarežģīta

25

Haiti bija izvēlēta kā pirmā valsts kopējās ES programmas izmēģināšanai (sk. **2. izcēlumā**) 10. EAF ietvaros. Kā norādīts iepriekš, 10. EAF sadarbības stratēģijas pārskatīšanu sagatavoja arī Komisija kopā ar ES dalībvalstīm (Vāciju, Franciju un Spāniju), kas aktīvi darbojās Haitī, un citiem galvenajiem līdzekļu devējiem. Tas ļāva nodrošināt efektīvu darba dališanu. Francija un Spānija lielākoties darbojās valsts dienvidos, ASV – ziemeļos, savukārt ES atbalsts bija koncentrēts centrālajā Artibonitas reģionā. Turklāt Portoprensa un citas pilsētas, ko skāra zemestrīce, tika sadalītas zonās, kurās darbojās individuālie līdzekļu devēji un viņu partneri īstenošanas jomā.

26

Tomēr regulāra koordinācija starp Komisiju un citiem līdzekļu devējiem programmu īstenošanas laikā bija sarežģīta:

- a) humānās palīdzības koordinācijas mehānisms, ko vadīja Humānās palīdzības koordinācijas birojs (OCHA)³¹ un kurā aktīvi piedalījās Humānās palīdzības ģenerāldirektorāts, bija tikai daļēji efektīvs. Galvenie iemesli bija mehānisma sarežģītība, ļoti augstais humānās palīdzības dalībnieku skaits ar atšķirīgām darbības metodēm, atsevišķu līdzekļu devēju valstu nevēlēšanās sadarboties, valodas problēmas³², kā arī fakts, ka sanāksmes tika rīkotas ANO militārajā bāzē³³. Turklāt starpnozaru koordinācija starp daba grupām saglabājās vāja, jo trūka prasmīgu, stratēģiski domājošu koordinātoru ar organizatora spējām³⁴;

31 Koordinācijas mehānisma pamatā bija nozaru darba grupas jeb "kopas". Kopas ir partnerība starp starptautiskajiem dalībniekiem, valsts un vietējām pārvaldes iestādēm un pilsonisko sabiedrību. Tās tika veidotas, ja nozarē bija skaidras humānās palīdzības vajadzības, nozarē bija daudz dalībnieku un valsts iestādēm bija vajadzīgs koordinācijas atbalsts. Līdz 2012. gadam darbojās 11 funkcionālās kopas. Septiņas no tām savu darbību ir beigušas – daļēji saistībā ar pāreju uz attīstību, taču arī tāpēc, ka ievērojami samazinājās finanšu resursi humanās palīdzības darbībai Haitī.

32 Daudzas sanāksmes notika angļu valodā, un arī dokumenti tika sagatavoti angļiski. Tas ierobežoja vietējo NVO līdzdalību.

33 Dažas organizācijas neieradās militārajās telpās ideoloģisku apsvērumu dēļ, citas, galvenokārt nelielas vietējās NVO, netika ielaistas. Telpas bija pārpildītas, un atsevišķos jautājumos bija grūti rast kopēju nostāju.

34 "Evaluation of OCHA Response to the Haiti Earthquake" ["Humānās palīdzības koordinācijas biroja reakcijas novērtējums saistībā ar zemestrīci Haitī"], 2011. g., 10. un 11. lpp. (<http://hhi.harvard.edu/sites/default/files/In%20Line%20Images/programs%20-%20hum%20effectiveness%20-%20earthquake%20-%20evaluation.pdf>).

Kopējās ES programmas

Kopējo ES programmu mērķis ir koordinēt līdzekļu devēju darbu valstī, lai tas notiktu saskaņā ar kopējām atbalsta pamatnostādņēm, bet atbilstoši katra stiprajām pusēm konkrētā jomā. Tas ļauj samazināt palīdzības sadrumstalotību un paaugstināt līdzdalību, pielāgotību un saskaņotību, vienlaikus arī paaugstinot ES darba vērtību un ļaujot Eiropas līdzekļu devējiem būt vienotiem.

Avots: ES Komisija, Kopējās daudzgadu programmas, galīgais ziņojums (2010. g.).

- b) koordinācijas mehānismi attīstības palīdzībai, kas bija ieviesti pirms zemestrīces, arī ir sarežģīti, un tajos ir iesaistītas daudzas ieinteresētās puses (valdība, līdzekļu devēji, starptautiskās NVO, ANO aģentūras u.c.) ar atšķirīgām pilnvarām³⁵. Galvenie starptautiskie līdzekļu devēji ir apvienojušies 12 līdzekļu devēju grupā (G12). Nozaru līmenī koordinācijas mehānismi bija lietderīgi darba dalīšanā un informācijas apmaiņā, taču tie neveicināja koordinētu darbību rašanos vai nozaru politikas izveidi³⁶;
- c) valsts pārvaldes iestāžu spēju sabrukuma, valdības ilgā lēmumu pieņemšanas procesa, neatbilstošas komunikācijas, pilsoniskās sabiedrības ierobežotās līdzdalības un līderības spēju trūkuma dēļ Pagaidu komisija Haiti atjaunošanai (IHRC) (sk. **3. izcēlums**) nespēja efektīvi koordinēt³⁷ ievērojami palielināto līdzekļu devēju atbalstu pēc zemestrīces. 2012. gada novembrī valdība, ANO un G12 uz sāka jaunu koordinācijas sistēmu,

lai nodotu palīdzības koordinācijas vadību Haiti pārvaldes iestādēm – Ārējās palīdzības koordinācijas pamatnostādnes Haiti attīstībai (CAED)³⁸. Taču CAED vēl nespēja nodrošināt stratēģisku vadību attiecībā uz starptautisko atbalstu rekonstrukcijas centieniem³⁹.

27

Attiecībā uz budžeta atbalstu līdzekļu devēji izveidotās koordinācijas grupas ietvaros⁴⁰ 2010. gada maijā vienojās par prioritārās rīcības plānu⁴¹, lai uzlabotu finanšu pārbaudes un ieviestu reformas, kā arī par kopēju rādītāju matricu, lai novērtētu progresu⁴². Šis kopīgais novērtējums ļāva arī pieņemt attiecīgo programmu tehniskā atbalsta elementus, lai nodrošinātu papildināmību. Tomēr īstenošanas laikā optimistiskās izredzes uz koordinētu pārraudzību un politikas dialogu ar valsts pārvaldes iestādēm pakāpeniski zuda (sk. 63. punktu).

- 35 Starpaģentūru reāllaika novērtējums Haiti – 3 mēneši pēc zemestrīces (2010. g.).
- 36 “*Has Aid Changed? Channelling assistance to Haiti before and after the earthquake*” [“Vai palīdzība ir mainījusies? Palīdzības sniegšana Haiti pirms un pēc zemestrīces”], Ipašā sūtņa Haiti birojs, 2011. gada jūnijs, 8. lpp. (http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/has_aid_changed_en.pdf).
- 37 Sk., piemēram, “*L’aide française à Haïti après le séisme du 12 janvier 2010*” [“Francijas palīdzība Haiti pēc zemestrīces”], Francijas revīzijas palāta (2013. gada janvāris) un “*From Relief to Recovery: Supporting good governance in post-earthquake Haiti*” [“No ārkārtas palīdzības līdz atjaunošanai: atbalsts labai pārvaldībai Haiti pēc zemestrīces”], Oxfam 2011.
- 38 *Cadre de Coordination de l’Aide Externe au Développement d’Haïti*.
- 39 CAED sanāksmes bija neregulāras, un nozaru darba grupu uzdevumi un atbildības jomas Palātas apmeklējuma laikā joprojām tika izstrādātas.
- 40 “*Cadre de Partenariat pour l’Appui Budgétaire*” (CPAB), oficiāli izveidota 27.2.2009., to vada finanšu ministrs.
- 41 Lielā mērā balstīts uz SVF ieteikumiem no 2009. gada izvērtējuma par 2007. gadā sagatavoto PB Publisko izdevumu un finansiālās atbildības pārskatu.
- 42 Galvenokārt attiecas uz vispārējiem vispārējā budžeta atbalsta nosacījumiem, t. i., apmierinošu virzību i) uz labāku makroekonomiskās stabilitātes satvaru; ii) uz valsts finanšu pārvaldības (VFP) uzlabošanas reformu; iii) uz atjaunošanas un attīstības stratēģiju īstenošanu.

Pagaidu komisija Haiti atjaunošanai

Par Pagaidu komisijas Haiti atjaunošanai (IHRC) izveidi paziņoja starptautiskajā līdzekļu devēju konferencē “Ceļā uz jaunu nākotni Haiti” Ņujorkā, un oficiāli to dibināja 2010. gada aprīlī 18 mēnešu laikposmam. IHRC uzdevums bija pārraudzīt, kā tiek īstenots Rīcības plāns valsts atjaunošanas un attīstības nodrošināšanai, un pārvaldīt līdzekļus, ko valdība un starptautiskā kopiena bija savākusi Haiti atjaunošanas fondā. IHRC līdzpriekšsēdētāji bija Haiti premjerministrs un kādreizējais ASV prezidents Bilss Klintonš.

Komisijas centieni nenodrošināja pietiekamu sasaisti starp ārkārtas palīdzību, rehabilitāciju un attīstību

28

Palāta izvērtēja, vai Komisija i) elastīgi izmantoja dažādus instrumentus; ii) labi koordinēja Humānās palīdzības ģenerāldirektorāta un Attīstības un sadarbības ģenerāldirektorāta – *EuropeAid* darbības un iii) ņēma vērā ārkārtas palīdzības, rehabilitācijas un attīstības sasaisti ES rehabilitācijas programmu izstrādē un īstenošanā.

29

Galvenie ES atbalsta mērķi pēc zemestrīces Haiti bija saistīti ar ārkārtas palīdzības sniegšanu, bojātās infrastruktūras un būtiski svarīgo valsts pārvaldes funkciju atjaunošanu un apstākļu radīšanu ilgtermiņai attīstībai. Tāpēc ārkārtas palīdzības, rehabilitācijas un attīstības sasaiste bija stratēģisks jautājums ES sadarbībai ar Haiti laikposmā pēc 2010. gada katastrofas (sk. **4. izcēlumu**).

Komisija elastīgi izmantoja dažādus instrumentus

30

Attīstības un sadarbības ģenerāldirektorāta – *EuropeAid* programmas un programmu sagatavošana ietver diskusijas ar valsts pārvaldes iestādēm un koordināciju ar citiem līdzekļu devējiem. Ņemot vērā apjomīgos sagatavošanās darbus, kas jāveic Komisijai un EĀDD, šis process nav paredzēts strauji mainīgu vajadzību risināšanai krīzes situācijā. Tomēr, kaut gan bija nepieciešami divi gadi, lai oficiāli pieņemtu pārskatīto 10. EAF sadarbības stratēģiju pēc zemestrīces⁴³, tās vispārējais virziens bija noteikts diezgan ātri, kas ļāva samazināt kavēšanos rehabilitācijas programmu uzsākšanā.

43 Pārskatīto Valsts stratēģijas dokumentu parakstīja 2012. gada martā.

Ārkārtas palīdzības, rehabilitācijas un attīstības sasaiste

Ārkārtas palīdzības uzdevums ir sniegt steidzamu īstermiņa humāno palīdzību, lai glābtu un aizsargātu to cilvēku dzīvības, kuri saskaras ar ievērojamām dabas katastrofu vai vardarbīgu konfliktu izraisītām grūtībām. Rehabilitācijas darbības ir procesi, kas izstrādāti, lai pakāpeniski pārietu no ārkārtas palīdzības uz ekonomiskās un sociālās situācijas stabilizāciju, palīdzot zemestrīces skartajām personām atjaunot infrastruktūru, uzlabot pakalpojumus un stiprināt iestādes, kuras var nodrošināt pienācīgu pāreju uz attīstības sadarbību. Ārkārtas palīdzības, rehabilitācijas un attīstības sasaiste aptver pasākumus un intervences darbības, kas paredzētas, lai novērstu trūkumus un/vai stiprinātu sinerģiju starp īstermiņa un ilgtermiņa palīdzību.

Avots: "Ārkārtas palīdzības, rehabilitācijas un attīstības sasaiste", COM(96) 153 galīgā redakcija, 30.4.1996.; "Ārkārtas palīdzības, rehabilitācijas un attīstības sasaistes novērtējums", COM(2001) 153 galīgā redakcija, 23.4.2001.; "ES nostāja attiecībā uz izturēšanos: pārtikas nodrošinājuma krīžu sniegtā mācība", COM(2012) 586 final, 3.10.2012.

31

Līdz ar Attīstības un sadarbības ģenerāldirektorātu – *EuropeAid* arī Humānās palīdzības ģenerāldirektorāts bija iesaistīts rehabilitācijas darbībās. Humānās palīdzības ģenerāldirektorāta sniegtā humānā palīdzība 2010. gadā bija vērsta uz neatliekamajām vajadzībām (tostarp gruvešu novākšanu, plastmasas plēves telšu izveidi, ūdens piegādi, sanitāriju un pārtikas izsniegšanu iekšzemē pārvietotām personām), bet 2011. un 2012. gadā Humānās palīdzības ģenerāldirektorāta palīdzība turpinājās arī pēc ārkārtas situācijas posma. Tā ietvēra katastrofu risku mazināšanu⁴⁴ un pārvietošanas jautājumu risināšanu⁴⁵, galvenokārt būvējot pagaidu patvēruma vietas, tualetes un sanitārās sistēmas, kā arī veidojot programmas, kurās tiek piešķirta nauda apmaiņā pret darbu. Šīs darbības Humānās palīdzības ģenerāldirektorāts veica kā īstermiņa atbalstu rehabilitācijai, kamēr attīstības partneri sagatavo ilgtermiņa rehabilitācijas projektus⁴⁶.

32

Komisija arī izmantoja nedaudz elastīgāko Ārpolitikas instrumentu dienesta pārvaldīto Stabilitātes instrumentu, lai veiktu turpmākos pasākumus pēc Humānās palīdzības ģenerāldirektorāta programmas sagatavotībai katastrofu gadījumā (*DIPECHO*). Tas tika darīts ar nolūku atvieglot pāreju uz rehabilitāciju un attīstību, palīdzot uzlabot cilvēku spējas pārvarēt katastrofas, izmantojot plaša mēroga sabiedrības un skolu informēšanas kampaņas, neliela mēroga darbības situācijas atvieglošanā un civilās aizsardzības apmācību brīvprātīgajiem⁴⁷.

Koordinācija Komisijā nebija optimāla

33

Komisija izveidoja krīzes platformu, nosakot regulāras koordinācijas sanāksmes starp Attīstības un sadarbības ģenerāldirektorātu – *EuropeAid*, Humānās palīdzības ģenerāldirektorātu, Komisijas Ģenerālsekretariātu un ES dalībvalstīm, lai koordinētu ES reakciju pirmajās nedēļās pēc zemesrīces. Humānās palīdzības ģenerāldirektorāts un ES delegācija arī regulāri veica informācijas apmaiņu (piemēram, par iekšēji pārvietoto cilvēku vajadzībām noietnēs un pagaidu patvēruma vietās) un sazinājās ar Ārpolitikas instrumentu dienestu par *DIPECHO* programmu, lai nodrošinātu labu saikni ar citām katastrofu riska mazināšanas darbībām. Starp Komisijas departamentiem regulāri tika rīkotas valsts grupu sanāksmes⁴⁸. Minētie koordinācijas mehānismi palīdzēja pienācīgi novērtēt vajadzības un noteikt prioritātes.

34

Attīstības un sadarbības ģenerāldirektorāta – *EuropeAid* kaimiņreģionu atjaunošanas un attīstības programma (9. programma) tika paplašināta, lai iekļautu papildu apgabalus Portoprensā. Lai nodrošinātu nepārtrauktību pēc iepriekšējiem Humānās palīdzības ģenerāldirektorāta projektiem, Attīstības un sadarbības ģenerāldirektorāts – *EuropeAid* ievēroja principu “tas pats partneris tajā pašā apgabalā”, iesaistot Humānās palīdzības ģenerāldirektorāta īstenošanas partnerus, kuri noteiktā rajonā darbojās jau humānās palīdzības sniegšanas laikā, un tādējādi izmantojot viņu īpašo zinātību par situācijas kontekstu⁴⁹.

- 44 Kopumā 5,5 miljoni EUR: 3 miljoni EUR no 2011. gada Humānās palīdzības īstenošanas plāna Haiti un 2,5 miljoni EUR no *DIPECHO* programmas Karību jūras reģionā; šī summa nebija saistīta ar reakciju pēc zemesrīces.
- 45 *ECHO* palīdzība 2012. gadā tika sniegta pārvietošanas jautājumu risināšanai (20,25 miljoni EUR), pasākumiem saistībā ar holeru epidēmiju (3 miljoni EUR), reakcijai uz katastrofām, piemēram, tropisko vētru “Izaks” un viesuļvētru “Sendija” (9 miljoni EUR), kā arī katastrofu risku mazināšanai (2 miljoni EUR).
- 46 Tas ir saskaņā ar Palātas 1. ieteikumu Palātas Īpašajā ziņojumā Nr. 6/2008 par Eiropas Komisijas sniegto rehabilitācijas atbalstu pēc cunami un orkāna *Mitch* attiecībā uz rehabilitācijas programmu strauju izstrādi (<http://eca.europa.eu>).
- 47 “*DIPECHO* pētījums – Gūtā mācība uzlabotai stratēģijai un pieejai”, *Inspire Consortium*, 2013. gada marts, 11. un 19. lpp. (http://ec.europa.eu/echo/files/policies/dipecho/reports/LL_improved_strategy_approach_March2013.pdf).
- 48 Viens no rezultātiem bija lēmums izveidot atjaunošanas programmas skarto apgabalu tuvumā.
- 49 Piemēram, NVO *Concern Worldwide* īstenoja stabilitātes instrumenta finansētu miera veidošanas projektu, kura mērķis bija samazināt bruņotu grupējumu cīņas Granravēnas graustu rajonā. Pēc projekta beigām notika *ECHO* humanitārās intervences un vēlāk – ar *EuropeAid* atbalstu – arī tā pašā kaimiņreģiona rehabilitācija un uzlabošana.

35

Tomēr, kā 2011. gadā uzsvēra Komisijas lekšējās revīzijas dienests, Humānās palīdzības ģenerāldirektorātam un Attīstības un sadarbības ģenerāldirektorātam – *EuropeAid* nebija skaidras kopējas valsts stratēģijas par ārkārtas palīdzības, rehabilitācijas un attīstības sasaisti, lai optimizētu sinerģijas un veiksmīgu pāreju starp to attiecīgajām darbībām. Eiropas Parlamenta Budžeta kontroles komitejas delegācija sava Haiti apmeklējuma laikā 2012. gada februārī konstatēja nepietiekamu koordinācijas līmeni starp Humānās palīdzības ģenerāldirektorātu un ES delegāciju⁵⁰. Palāta konstatēja trūkumus galvenokārt šādos aspektos:

a) Humānās palīdzības ģenerāldirektorāta programmas ir īstermiņa programmas, savukārt Attīstības un sadarbības ģenerāldirektorāta – *EuropeAid* programmām un programmu sagatavošanai nepieciešams laiks. Lai arī abi dalībnieki pieņēma elastīgu pieeju (sk. 30. un 31. punktu), starp Humānās palīdzības ģenerāldirektorāta atbalsta beigām un Attīstības un sadarbības ģenerāldirektorāta – *EuropeAid*

finansējuma pieejamību atjaunošanai un kaimiņreģionu attīstībai pagāja vairāki mēneši. Netraucēta operāciju sasaiste bija iespējama tikai ar pašfinansējumu un īstenošanas partneru motivāciju;

- b) humānās palīdzības un attīstības partneriem, tostarp Humānās palīdzības ģenerāldirektorātam un ES delegācijai, bija atšķirīgi uzskati par atbilstošāko pieeju mājokļu vajadzības risināšanai. Saskaņā ar ES delegācijas un daudzu citu Palātas iztaujāto attīstības partneru viedokli pagaidu patvēruma vietu būvēšana pastāvīgu mājokļu vietā trīs gadus pēc zemesrīces nav pats efektīvākais risinājums, ņemot vērā vietas trūkumu, un rada augstu risku, ka patvēruma vietu zonas kļūs par graustu rajoniem;
- c) Humānās palīdzības ģenerāldirektorāta atbalsta pakāpeniskas samazināšanas stratēģija un nodošana ES delegācijai nebija oficiāli noteikta un dokumentēta, tāpēc netika nodrošināti pienācīgi turpmākie pasākumi.

50 Budžeta kontroles komitejas delegācijas vizīte, 2012. gada 22.–26. februāris, Haiti, atsaukmes piezīme (http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/cont/dv/draftfeedbackreport_/draftfeedbackreport_en.pdf).

1. fotoattēls

Vietas trūkums ir būtisks ierobežojums pilsētvides rehabilitācijai Haiti

Avots: Eiropas Revīzijas palāta.

Ārkārtas palīdzības, rehabilitācijas un attīstības sasaiste attiecībā uz konkrētu rehabilitācijas programmu izstrādi bija labi pārdomāta, taču dažkārt grūti nodrošināma praksē

36

Palātas pārbaudītās programmas bija pienācīgi izstrādātas, lai sasaistītu humānās palīdzības un rehabilitācijas posmus vai radītu apstākļus ilgtspējīgai attīstībai. Darbību mērķis bija atjaunot būtiski svarīgās sabiedrisko pakalpojumu funkcijas un radīt apstākļus ilgtspējīgai attīstībai. Tomēr četrām no 13 Palātas pārbaudītajām programmām bija vājas izredzes sasniegt šos mērķus, jo trūka atbilstošu reformu, iestādes nespēja līdzdarboties un nebija pienācīgi funkcionējošas pārvaldes (sk. **III pielikumu**, Izstrāde).

37

Gandrīz visas Humānās palīdzības ģenerāldirektorāta rehabilitācijas programmas veicināja netraucētu pāreju uz attīstību. Daudzos gadījumos tās iekļāvās integrētā pieejā konkrētā apgabala vajadzībām. Papildus patvēruma vietu būvniecībai šāda pieeja ietvēra arī iztikas līdzekļu atbalstu, apmācību un atbalstu vietējām iestādēm (sk. **5. izcēlumu**). Tomēr novēlota programmu īstenošana (sk. 43. punktu) palēnināja apstākļu radīšanu ilgtspējīgai attīstībai attiecīgajos apgabalos.

Integrēti risinājumi

Humānās palīdzības ģenerāldirektorāta finansētās *HELP* programmas (2. programma) mērķis Ptigoavas un Leoganas perifērajās zonās bija salabot mājas un būvēt nosacīti pastāvīgas patvēruma vietas. Tā iekļāvās integrētā pieejā, kuras nolūks bija atjaunot kopienu. Citas programmas šajā jomā bija saistītas ar arodmācību centra izveidi, kopienas dārzu stādīšanu, tirgus izveidi, ielu seguma uzklāšanu un sabiedriskā transporta uzlabošanu. Tādējādi rehabilitācijas centieni cilvēkiem ļāva ne tikai atgriezties mājās, bet arī uzsākt darbības, kas rada ienākumus.

38

Pilsētvides attīstības jomā antiseismisku būvniecības standartu un labas prakses izstrāde un izplatīšana bija iekļauta katastrofu riska mazināšanas plānos, kas ietilpa valdības un iestāžu atbalsta programmās, piemēram, atjaunošanas un kaimiņreģionu attīstības programmā (sk. 9. programmu). Tā bija atbilstoša pieeja nolūkā "labāk atgūt zaudēto". Tomēr, lai gan tika rīkotas informēšanas kampaņas, šie standarti attiecībā uz privātmājām neaizsargātos apgabalos reti tika ievēroti, jo būvniecības izmaksas bija pieaugušas, bet administrācija nebija veikusi efektīvas pārbaudes. Neattīstītais zemes reģistra dienests radīja īpašumtiesību problēmas, kas arī kavēja atjaunošanas programmu progresu⁵¹. Divos Portoprensas administratīvajos apgabalos notika izmēģinājuma projekti, kuru mērķis bija izveidot zemes reģistru, taču visas valsts aptveršanai, visticamāk, būtu nepieciešams ilgs laiks.

39

Palātas pārbaudītā attīstības sadarbības instrumenta Pārtikas nodrošinājuma programma (8. programma) tika īstenota pēc humānās palīdzības sniegšanas, un tās mērķis bija veidot saikni ar ilgtspējīgas attīstības atsākšanu, konkrēti, izveidojot pastāvīgu labas kvalitātes sēkļu piegādi lauksaimnieciskajai ražošanai. Tomēr vājās vietējās pārvaldes dēļ izredzes uzturēt programmas rezultātus un cerēto attīstību bija ierobežotas.

40

Tūlīt pēc zemestrīces vispārējā budžeta atbalsta programma (10. programma) palīdzēja valdībai pārvarēt valsts kases resursu trūkumu, kas varēja izraisīt plaša mēroga nestabilitāti. Atbalsts valdības izstrādātajām atjaunošanas, attīstības un izaugsmes stratēģijām un ekonomiskās pārvaldības uzlabošanai bija piemērots mehānisms, lai uzlabotu situāciju. Tomēr valdības lēnais progress šajā jomā kavēja netraucētu vispārējā budžeta atbalsta programmas īstenošanu un tās potenciālo devumu iestāžu un fiziskās atjaunošanas centieniem (sk. 53. un 54. punktu).

51 Zemes īpašumtiesību problēmas bija svarīgs faktors, kas izraisīja kavēšanos arī citu līdzekļu devēju programmās. Sk., piemēram, *"Haiti reconstruction – USAID infrastructure projects have had mixed results and face sustainability challenges"* ["Haiti atjaunošana – USAID infrastruktūras projektiem ir dažādi rezultāti un izaicinājumi ilgtspējas jomā"], ASV valdības Pārskatatbildības birojs (GAO), 2013. gada jūnijs.

Komisija pietiekami nenodrošināja ES atbalsta rehabilitācijai efektīvu īstenošanu

41

Palāta izvērtēja, i) vai plānotie rezultāti tika sasniegti savlaicīgi, ii) vai Komisija novērtēja galvenos riskus situācijā pēc katastrofas un pieņēma pasākumus to risināšanai un iii) vai uzraudzība bija atbilstoša.

Lielākā daļa programmu tika īstenotas novēloti, un dažu programmu progress bija ierobežots

42

No 13 Palātas pārbaudītajām programmām 11 nebija īstenotas atbilstoši sākotnējam grafikam. Kavējumu ilgums bija no viena līdz 12 mēnešiem, kas ir it īpaši satraucoši to programmu kontekstā, kuras sākotnēji bija plānotas kā īstermiņa programmas. Triju programmu plānotie rezultāti tika sasniegti ierobežotā apmērā (sk. **III pielikumu, Rezultāti**). Finanšu aspektā divas no minētajām programmām bija plašas⁵².

Humānās palīdzības ģenerāldirektorāta projekti

43

Septiņu Palātas pārbaudīto programmu plānotie tiešie rezultāti ietvēra gruvešu novākšanu, 1500 pagaidu patvēruma vietu būvniecību, 800 bojāto ēku atjaunošanu, ūdens attīrīšanas un ūdens piegādes sistēmas būvniecību, civilās aizsardzības aprīkojuma un apmācību nodrošināšanu, ģeogrāfiskas informācijas centra izveidi, mikrokreditu nodrošināšanu un dažādas ienākumu radošas darbības. Viena programma (6. programma) tika īstenota plānotajā laikā. Pārējo programmu īstenošana kavējās sakarā ar sarežģītajiem apstākļiem pēc zemestrīces⁵³, kā arī sakarā ar trūkumiem izstrādē vai īstenošanā. Īstenošanas partneri pietiekami neņēma vērā vietējos ierobežojumus (piemēram, apgrūtināšas valsts administratīvās procedūras) vai tehniskās grūtības (piemēram, pieejamajām platībām neatbilstošs pagaidu patvēruma vietu lielums).

44

Gandrīz visas programmas tomēr sasniedza plānotos tiešos rezultātus. Tomēr vienā gadījumā⁵⁴ plānotā aptuveni 2000 ģimeņu nogādāšana atpakaļ mājās programmas īstenošanas laikā netika sasniegta, jo Publisko būvdarbu ministrija nesniedza drošīcamus datus par ēku stāvokli⁵⁵.

- 52 "Programme d'appui budgétaire général au Plan d'action pour la Reconstruction et le Développement d'Haïti et à la Stratégie Nationale de Croissance et de Réduction de la Pauvreté" ["Vispārējā budžeta atbalsts Haiti atjaunošanas un attīstības rīcības plānam un Valsts izaugsmes un nabadzības samazināšanas stratēģijai"] (10. programma) ar ES ieguldījumu 47 miljonu EUR apmērā un "Haïti sagatavotības ārkārtas situācijām stiprināšana" ar ES ieguldījumu 14,5 miljonu EUR apmērā (13. programma).
- 53 Programmu īstenošanu pasliktinoši apstākļi – holeras uzliesmojumi, viesuļvētras vai draudi drošībai.
- 54 Drošu un ilgtspējīgu patvēruma vietu būvniecības risinājumi (1. programma).
- 55 Publisko būvdarbu ministrijai bija jānovērtē, vai
- ēkas zemestrīcē netika bojātas un bija apdzīvojamas uzreiz vai
 - bija bīstamas ēkas, kurās iekļuve būtu jāierobežo un kuras var būt apdzīvojamas tikai pēc remontdarbiem, vai
 - bija bīstamas ēkas, kurās iekļuve būtu jāierobežo un kuras varētu būt apdzīvojamas tikai pēc ievērojamiem remontdarbiem, vai kuras ir jānojauc.

Pagaidu patvēruma vietas būvētas saskaņā ar programmām “Drošu pārejas posma patvēruma vietu un tualetšu būvniecība” (Leogana) un “Drošu un ilgtspējīgu patvēruma vietu būvniecības risinājumi” (Delma, Portoprensa)

Avots: Eiropas Revīzijas palāta.

Stabilitātes instruments

45

Stabilitātes instrumenta finansēto programmu – palīdzēt atjaunot Haiti valdības spēju sagatavoties krīzēm – veidoja trīs daļas: i) gruvešu novākšana, vienlaikus nodrošinot neaizsargātām iedzīvotāju grupām naudu apmaiņā pret darbu; ii) vairāku augsta līmeņa politisko sanāksmju rīkošana par atjaunošanas jautājumiem, palīdzības sniegšanas stratēģijām, konstitucionālo reformu un valdības funkciju atjaunošanu un iii) iedzīvotāju izturētspējas palielināšana, nodrošinot ārkārtas situācijā izmantojamo aprīkojumu un iekārtojot “krīzes telpu” Portoprensā.

46

Divas pirmās daļas (11. un 12. programma) tika īstenotas saskaņā ar plānu. Galvenie iemesli, kas kavēja trešās daļas īstenošanu, bija loģistikas ierobežojumi, piemērotas pieredzes trūkums valstī un īstenošanas partneru valodas neprasme, kā arī pārāk vērienīgie programmas mērķi. Turklāt netika sniegta pietiekama apmācība, kas būtu pilnībā pielāgota vietējiem apstākļiem. Ārkārtas palīdzības pakas nebija pietiekami kvalitatīvas, un tās ne vienmēr atradās piemērotās vietās.

Vietējo rajonu atjaunošana un attīstība

47

Pārvietoto cilvēku atgriešanās savos dzīvesvietas rajonos bija viena no galvenajām valdības prioritātēm, lai kompensētu vājo sociālo kohēziju, ko izraisīja iedzīvotāju pārvietošanās un daudzie savainojumu un bojāejas gadījumi. EAF finansētā "Atbalsta programma vietējo rajonu atjaunošanai un attīstībai, lai atvieglotu zemestrīces skarto iedzīvotāju atgriešanos"⁵⁶ atbalstīja sešu blīvi apdzīvotu rajonu atjaunošanu⁵⁷ Portoprensā un viena rajona atjaunošanu Ptigoavas pilsētā. Papildus pilsētvides plānošanas un publiskās infrastruktūras uzlabošanai atbalsts tika sniegts arī mājsaimniecībām, lai tās varētu patstāvīgi atjaunot savas mājas. Ar apmācību un mikrofinansēšanu tika atbalstītas arī dažādas citas darbības kopienas līmenī, lai veicinātu ekonomisko autonomiju.

48

Daļu no programmas īstenoja ar valsts pārvaldes iestāžu starpniecību⁵⁸. Lai arī tā bija atbilstīga principam "labāk atgūt zaudēto" un līdzdalības principam, šāda pieeja nedeva iespēju sasniegt fiziskos tiešos rezultātus tempā, kas būtu pilnībā atbilstošs ārkārtas palīdzības, rehabilitācijas un attīstības sasaistei. Palātas apmeklējuma laikā bija panākta vienošanās par vispārējo rehabilitācijas koncepciju un visiem pārbaudītajiem projektiem bija izstrādāti vispārējie plāni par piekļuvi ceļiem un valsts infrastruktūrai, taču būvdarbi vēl nebija sākti.

49

Tomēr ievērojams progress bija sasniegts valsts pārvaldes spēju rehabilitācijā attiecībā uz pilsētvides attīstību. Labs progress bija vērojams arī NVO partneru īstenotajās darbībās. Viņu pieredze attiecīgajā jomā, pastāvīgā klātbūtne kopš humānās palīdzības darbības sākuma un pragmatiskā pieeja ļāva sagatavošanās darbus paveikt ātri⁵⁹. Turklāt uzlabojumi, kas tika panākti pēc iestāžu atbalsta elementu izveides, veicināja viņu saziņu ar iestādēm.

Pārtikas nodrošinājums

50

Attīstības sadarbības instrumenta finansētās Palātas pārbaudītās programmas (8. programma) mērķis bija uzlabot pārtikas nodrošinājumu neaizsargātākajām mājsaimniecībām un lauksaimnieciskajiem ražotājiem Artibonitas reģionā, izmantojot dabas resursu ilgtspējīgu pārvaldību, ienākumus radošas darbības un reģionālās pārvaldības spēju stiprināšanu.

51

Palātas apmeklējuma laikā programmas īstenošana vēl bija agrīnā posmā, taču jau aizkavējusies par četriem mēnešiem, jo bija nepilnības programmas izstrādē (nepietiekama administratīvās un organizatoriskās vides analīze), kā arī vienam īstenošanas partnerim nebija pietiekamas zinātnības⁶⁰.

56 *Programme d'appui à la reconstruction et à l'aménagement de quartiers pour faciliter le retour des populations sinistrées* (9. programma).

57 Baijargo, Martisana, Delma 9, Kristruā, Granravēna, Karefūra.

58 Daļa no programmas ir īstenota ar "Unité de Construction de Logements et de Bâtiments Publics" [Mājokļu un sabiedrisko ēku celtniecības nodaļa] starpniecību, kas darbojas kopš 2012. gada augusta un ir premjerministra biroja pārzinā.

59 Vietējo komiteju izveidošana, līdzdalības apspriedes, sociālie un tehniskie pētījumi, zemes īpašumtiesību noskaidrošana.

60 Kādai NVO nebija nepieciešamās finansēšanas vadības zinātnības, lai izveidotu aizdevumu shēmu.

Budžeta atbalsts

52

10 EAF finansētās vispārējā budžeta atbalsta programmas⁶¹ mērķis bija kopīgi ar citiem līdzekļu devējiem⁶² atbalstīt valdības rīcības plāna valsts atjaunošanai pēc katastrofas⁶³ īstenošanu un tās izstrādāto izaugsmes un nabadzības samazināšanas stratēģiju⁶⁴. Programma ietvēra 44 miljonus EUR kā budžeta atbalstu un papildu 3 miljonus EUR saistītajām darbībām, piemēram, tehniskajai palīdzībai vai atbalstam valsts statistikas datu sagatavošanai.

53

Programma sniedza valsts kasei ļoti nepieciešamos resursus, lai palīdzētu atjaunot būtiski svarīgās valsts funkcijas pēc zemestrīces. Pirmā fiksētā iemaksa 26 miljonu EUR apmērā tika veikta 2011. gadā saskaņā ar plānoto grafiku, t. i., uzreiz pēc finanšu nolīguma parakstīšanas. Lēnais progress ekonomikas pārvaldībā bija galvenais iemesls tam, ka otrā fiksētā iemaksa 7 miljonu EUR apmērā un tikai daļa no pirmās mainīgās iemaksas⁶⁵ tika veiktas 2012. gada decembrī, t. i., kad bija beidzies 2011.–2012. fiskālais gads, kurā tās sākotnēji bija plānotas. Tā kā progress valsts finanšu pārvaldības reformas īstenošanā nebija apmierinošs, Komisija un citi budžeta atbalsta līdzekļu devēji 2013. gadā neveica nekādus turpmākos maksājumus.

54

Attiecībā uz valsts finanšu pārvaldību bija vērojams zināms progress, piemēram, vienota valsts kases konta izveide vai 10 zvērīnātu grāmatvežu amata vietu radišana. Tomēr vairāk nekā divus gadus pēc minētās otrās no 10. EAF finansētās vispārējā budžeta atbalsta programmas sākuma vēl nebija pienācīgas un reālistiskas VFP reformas programmas, kurā būtu labi izstrādātas un pieņemtas prioritārās darbības un atskaites punkti.

Dažu būtisku risku pārvaldība nebija pietiekama

55

Komisija efektīvi analizēja situāciju pēc katastrofas un noteica galvenos riska faktorus. Tie bija: politiskā nestabilitāte, drošības jautājumi, zemes īpašumtiesības, zemes trūkums un pilsētvides sarežģītība, vāja administratīvā spēja, zema līdzdalība kopienas līmenī, neatbilstoša koordinācija un dabas radītie apdraudējumi.

56

Tomēr Komisija labi nepārvaldīja riskus, kas bija saistīti ar šiem faktoriem un apdraudēja ES programmu īstenošanu un šo programmu mērķu sasniegšanu. Tā nenovērtēja minēto risku iespējamību un potenciālo ietekmi, kā arī neplānoja attiecīgus pasākumus, lai novērstu vai mazinātu vairākus būtiskus riskus. Piemēram:

- a) ilgā kavēšanās Haiti ostu un lidostas muižā bija labi zināma problēma, kas ievērojami aizkavēja Humānās palīdzības ģenerāldirektorāta finansētās programmas pagaidu patvēruma vietu būvniecībai (1. programma) īstenošanu;
- b) attīstības sadarbības instrumenta pārtikas programmas (8. programma) sagatavošanas laikā tika konstatēts, ka Lauksaimniecības ministrijas spējas ir ierobežotas un trūkst iestāžu struktūras sēklu nodrošināšanai. Taču nekādi atbilstoši pasākumi nebija plānoti, un izredzes stiprināt programmas rezultātus bija vājas;
- c) pārmērīgās sarežģītības un vērienīgās uzbūves dēļ stabilitātes instrumenta programma, kuras mērķis bija palīdzēt atjaunot Haiti valdības spēju sagatavoties krīzēm (13. programma), nerasniedza apmierinošus rezultātus, kā bija plānots (sk. **6. izcēlumū**). Īstenošanas

61 Pārbaudītā vispārējā budžeta atbalsta programma (10. programma) bija otrā programma Haiti paredzētajā 10. EAF. Pirmajai programmai, ko parakstīja 2009. gadā, sākotnēji piešķirtais finansējums bija 27 miljoni EUR, un to palielināja līdz 61 miljonam EUR no B sadaļas un VFLEX fondiem.

62 SVF, PB, IDB, Francija un Spānija. Kanāda un ASV palīdz pārvaldīt ekonomiku, taču nesniedz tiešu budžeta atbalstu.

63 Rīcības plāns valsts atjaunošanas un attīstības nodrošināšanai Haiti (PARDH), ko pieņēma 2010. gadā.

64 "Document de Stratégie Nationale de Croissance et de Réduction de la Pauvreté" ["Valsts izaugsmes un nabadzības samazināšanas stratēģijas dokuments"], (2008.–2010. g.); "Plan Stratégique de Développement d'Haiti, Cadre de Croissance Triennial" ["Haiti attīstības stratēģiskais plāns, trīs gadu izaugsmes shēma"] (2012.–2015. g.).

65 Tā kā valsts finanšu pārvaldības jomā netika sasniegti astoņi no deviņiem rādītājiem, tika izmaksāti tikai EUR 375 000 (no 3 miljoniem EUR).

partneru pieredze attiecīgajā valstī bija svarīgs faktors, kas netika pietiekami ņemts vērā.

57

Situācijā, kurā valsts pamatfunkcijas bija ievērojami pavājinātas, budžeta atbalsta nodrošināšana bija saistīta ar augstu fiduciāro risku⁶⁶. Komisija veica saprātīgu novērtējumu par esošajiem fiduciārajiem riskiem un to līmeni. Tomēr, ņemot vērā ierobežoto atbalstu no citiem līdzekļu devējiem⁶⁷, papildu palīdzības kopums nebija pietiekams un pienācīgi vērsts uz galveno funkciju nodrošināšanu, lai varētu veikt svarīgus prioritārus uzlabojumus publisko resursu aizsardzībā (sk. **7. izcēlumu**). Eiropas Parlamenta Budžeta kontroles komitejas delegācija sava Haiti apmeklējuma laikā 2012. gada februārī konstatēja neatbilstošu kontroli un grāmatvedības sistēmas valsts līmenī⁵⁰.

66 Viens no vāju VFP sistēmu iespējamajiem rezultātiem ir plaši izplatīta krāpšana un korupcija. *Transparency International* Korupcijas uztveres indekss 2013. gadā Haiti ierindo 163. vietā no 177 valstīm, kurās tas vērtēts. Par plaša mēroga krāpšanu un korupciju liecina gadījums, kad laikposmā no 2010. gada novembra līdz 2011. gada oktobrim neatbilstoši noteikumiem tika piešķirtas tiesības slēgt 41 līgumu par kopējo summu 500 miljoni USD.

67 Palātas apmeklējuma laikā neviens cits līdzekļu devējs VFP jomā neīstenoja vērā ņemamu atbalstu iestādēm. SVF eksperti 2010. gadā palīdzēja kontrolēt publiskos resursus, taču līdzekļu devēju kopiena nenodrošināja pienācīgus turpmākos pasākumus.

Sarežģījumi stabilitātes instrumenta finansētās programmas "Atbalsta programma Haiti valdības spējas sagatavoties krīzēm atjaunošanai" (13. programma) īstenošanā

Programmas mērķis bija palīdzēt atjaunot Haiti valdības spēju sagatavoties krīzēm. Uzdevums nogādāt 300 konteinerus ar aprīkojumu ārkārtas situācijām 140 vietās visā valstī izrādījās pārāk vērienīgs, lai būtu paveicams plānotajā termiņā. Īstenošanas partnerim bija grūtības noteikt piemērotas atrašanās vietas, nodrošināt pietiekamu materiālu kvalitāti un to pieejamību. Neizmantojamie ceļi, ierobežotā ostas un lidostas kapacitāte, degvielas nepieejamība un kavēšanās muitā – tās bija grūtības, kuras partneris bez jebkādas iepriekšējas vietējās pieredzes nebija pietiekami novērtējis.

Pasākumi ES fondu aizsardzībai

Savā Īpašajā ziņojumā Nr. 11/2010 par Komisijas vispārējā budžeta atbalsta pārvaldību ĀKK, Latīņamerikas un Āzijas valstīs Palāta ieteica Komisijai pastiprināt riska pārvaldību. Tam būtu jāietver īstermiņa pasākumi, ja VFP sistēmas ir īpaši vājas, ko var attiecināt uz Haiti, kā apstiprināts Publisko izdevumu un finansiālās atbildības (PEFA) 2011. gada novērtējumā. Īstermiņa pasākumi, lai labāk aizsargātu ES fondus pret izšķērdēšanu, nopludināšanu un nelietderīgu izmantošanu, varētu ietvert civildienesta ierēdņu algu (aptuveni 50 % no pašreizējā budžeta) revīziju, ieņēmumu departamentu (muita, nodokļi) stiprināšanu, konkrētu atbalstu grāmatvedības darbībām un iestāžu atbalstu neoperatīvajai "*Cour supérieure des comptes et du contentieux administratif*" [Revīzijas un administratīvo strīdu augstākā iestāde].

58

Komisija, gatavojot programmu, noteica politiskos riskus⁶⁸ un īstenošanas laikā veica uzraudzību, taču nebija plānoti konkrēti pasākumi šādu risku novēršanai, ja tie rastos. Politiskā nestabilitāte un svārstīgums regulāri pretdarbojās politiskā dialoga attīstībai un konsolidācijai starp valdību un vispārējā budžeta atbalsta līdzekļu devējiem. Nepietiekama politiskā griba, lēni likumdošanas procesi un ierobežota administratīvā spēja vēlāk izrādījās lielākie šķēršļi, lai tiktu pieņemtas un efektīvi ieviestas būtiski svarīgas reformas un programma tiktu īstenota, kā plānots (sk. 52.–54. punktu).

Uzraudzības pamatā bija atbilstošs regulējums, taču tai netika piešķirti pietiekami resursi

59

Kā minēts 6. un 7. punktā, zemestrīce spēcīgi skāra arī ES delegāciju. Komisija un EĀDD neveica savlaicīgus pasākumus, lai izšķīrošajā posmā nosūtītu pietiekami daudz darbinieku ar atbilstošām prasmēm un pieredzi. ES delegācijas darbinieku resursi ir palielināti tikai nesen⁶⁹. Ņemot vērā situāciju, ES delegācijas centienus uzraudzības jomā var raksturot kā ievērojamus, taču tai bija stipri ierobežotas spējas apmeklēt attiecīgās norises vietas⁷⁰, kas strauji mainīgajos apstākļos būtu bijis lietderīgi.

68 Piemēram, valdības maiņa, nepietiekama politiskā griba veikt reformas, sociālā nestabilitāte.

69 2013. gada beigās ES delegāciju pastiprināja ar papildu 11 amata vietām.

70 Saskaņā ar *EuropeAid* veikto darba slodzes novērtējumu ES delegācijai Portoprensā bija otrs augstākais noslogojums no visām ES pārstāvniecībām.

60

Humānās palīdzības ģenerāldirektorāta izmantotās uzraudzības sistēmas pamatā bija obligātas standarta ziņošanas sistēma, kas nodrošina atbilstošu informāciju un salīdzinājumu, ņemot vērā saskaņotu rādītāju kopumu. Ja radās kavējumi vai neplānoti sarežģījumi, Humānās palīdzības ģenerāldirektorāts veica savlaicīgu korektīvo darbību. Attiecībā uz programmu "Drošu un ilgtspējīgu patvēruma vietu būvniecības risinājumi", kuras īstenošana nebija apmierinoša (sk. 44. punktu), Humānās palīdzības ģenerāldirektorāts pēc programmas beigām pārtrauca sadarbību ar īstenošanas partneri.

61

Attiecībā uz stabilitātes instrumenta programmām ES delegācija uzraudzīja programmas ziņojumus un apmeklējumus uz vietas, kā arī ārējo ekspertu starpposma un galīgos novērtējumus. Vairāki starpposma novērtējumā konstatētie trūkumi tika operatīvi risināti, nomainot vietējo projekta vadītāju, izveidojot stingrāku pārraudzību un uzlabojot koordināciju starp partneriem.

62

Attīstības un sadarbības ģenerāldirektorāta – *EuropeAid* pilsētvides atjaunošanas programma (9. programma) bija orientēta uz rezultātiem. Atbilstīgi skaidri noteiktiem rādītājiem sasniegtā progresa uzraudzība tika nodrošināta ar izklāstošiem partneru finansiālajiem pārskatiem, programmas vadītāju apmeklējumiem projekta īstenošanas vietā un uz rezultātiem orientētas uzraudzības (*ROM*) apmeklējumiem. Tomēr, lai gan ES delegācija tās lielā noslogojuma dēļ (sk. 59. punktu) veica ierobežotu apmeklējumu skaitu, nebija plānota nekāda neatkarīga tehniskā pārraudzība, lai pārbaudītu būvdarbu kvalitāti, kas šajā programmā bija it īpaši svarīgi.

63

Pārbaudītās vispārējā budžeta atbalsta programmas (10. programma) īstenošanas laikā attiecīgo līdzekļu devēju grupa, kuru vadīja Pasaules Banka (PB), neveica pastāvīgu kopīgo uzraudzību – kā bija plānots – attiecībā uz sasniegto progresu ekonomikas pārvaldībā⁷¹, kurai bija jābūt saskaņotu izmaksāšanas lēmumu pamatā. Šī situācija arī samazināja politiskā un politikas virzienu dialoga iespējas ar valdību. Tāpat kā citiem līdzekļu devējiem, arī ES delegācijai bija jāveic pašai savi novērtējumi. Tomēr ES delegācijai trūka īpašās kompetences VFP jomā, un ES delegācijas stiprināšana ar cilvēkresursiem bija nesamērīgi lēna.

71 Pamatojoties uz saskaņotiem rādītājiem.

64

Palāta secina, ka ES atbalsts Haiti rehabilitācijai pēc 2010. gada zemes-trīces kopumā bija labi izstrādāts, taču programmas netika pietiekami efektīvi īstenotas. Tāpat kā citi līdzekļu devēji, Komisija savos centienos atbalstīt rehabilitāciju saskārās ar ievērojamiem šķēršļiem. Darbu apgrūtināja sarežģītais uzdevums pārvaldīt savu palīdzību sadarbībā ar vājām valsts iestādēm, lai atbalstītu līdzdalību un veicinātu darbotiespējīgas valdības veidošanos, vienlaikus cenšoties nodrošināt ātru palīdzību. Tomēr Komisija būtu varējusi uzlabot pārvaldību dažos aspektos, kurus tā var ietekmēt.

65

Komisija risināja prioritārās rehabilitācijas vajadzības. Kopīgi ar citiem lielākajiem līdzekļu devējiem Komisija pareizi noteica galvenās rehabilitācijas vajadzības Haiti pēc 2010. gada zemestrīces un pieņēma pamatotu sadarbības stratēģiju, kurā risināti Haiti jaunie izaicinājumi, vienlaikus turpinot savu atbalstu ilgtermiņa sociālekonomiskajai attīstībai. Darba dalīšana starp līdzekļu devējiem notika atbilstoši, taču tā koordinēšana īstenošanas laikā bija sarežģīta (sk. 18. līdz 27. punktu).

66

Komisijas centieni nenodrošināja ārkārtas palīdzības, rehabilitācijas un attīstības pietiekamu sasaisti. Komisija elastīgi izmantoja daudzus papildu instrumentus un izstrādāja individuālas rehabilitācijas programmas, lai nodrošinātu sasaisti starp ārkārtas palīdzību, rehabilitāciju un attīstību. Tomēr Humānās palīdzības ģenerāldirektorātam un Attīstības un sadarbības ģenerāldirektorātam – *EuropeAid* nebija kopējas valsts stratēģijas, lai optimizētu sinerģijas un netraucētu pāreju starp to attiecīgajām darbībām. Vājā valsts pārvalde un nepietiekamā valdības apņēmība veikt reformas būtiski apgrūtināja efektīvu rehabilitāciju un apstākļu radišanu ilgtspējīgai attīstībai (sk. 28. līdz 40. punktu).

67

Komisija pietiekami nenodrošināja ES atbalsta rehabilitācijai efektīvu īstenošanu. Desmit no 13 programmām, kuras Palāta pārbaudīja, sasniedza vai gatavojās sasniegt plānotos tiešos rezultātus, taču gandrīz visos gadījumos tika pārsniegts noteiktais termiņš. Trīs programmas, tostarp 10. EAF vispārējā budžeta atbalsta programma, sasniedza tikai ierobežotu progresu. Lai gan Komisija labi apzinājās sarežģīto situāciju, tā nepietiekami pārvaldīja dažus būtiskus riskus, kas varēja apdraudēt programmas mērķu īstenošanu un sasniegšanu. Programmu uzraudzība notika saskaņā ar atbilstošām pamatnostādņēm, taču Komisija un EĀDD neveica savlaicīgus pasākumus, lai stiprinātu ES delegācijas resursus, tāpēc tā nespēja pietiekamā mērā apmeklēt darbības vietas, kas būtu bijis īpaši lietderīgi, ņemot vērā strauji mainīgos apstākļus (sk. 41.–63. punktu).

68

Pamatojoties uz šo revīziju, Palāta formulē turpmāk izklāstītos ieteikumus, lai uzlabotu Komisijas darbību efektivitāti nestabilajā situācijā pēc katastrofas.

1. ieteikums Riska pārvaldība

Komisijai, veidojot programmas, kā arī atbilstīgos gadījumos to īstenošanas laikā regulāri jānovērtē galveno risku iespējamība un ietekme, ko tie var radīt programmas mērķu sasniegšanā, un jāveic pasākumi, lai šādus riskus novērstu vai mazinātu.

2. ieteikums Ārkārtas palīdzības, rehabilitācijas un attīstības sasaiste

Attīstības un sadarbības ģenerāldirektorātam – *EuropeAid* un Humānās palīdzības ģenerāldirektorātam jāpieņem kopēja stratēģija attiecībā uz ārkārtas palīdzības, rehabilitācijas un attīstības sasaisti, lai nodrošinātu efektīvu sasaisti un sinerģiju starp to attiecīgajām darbībām. Stratēģijā jānosaka:

- attiecīgo departamentu mērķi un pilnvaras;
- procedūras koordinētu valsts rīcības plānu sagatavošanai;
- atbalsta pakāpeniskas samazināšanas stratēģijas un nodošanas procedūras.

3. ieteikums Budžeta atbalsts

Nodrošinot budžeta atbalstu, Komisijai saskaņoti ar citiem līdzekļu devējiem:

- jāsniedz piemērots atbalsts spēju veidošanā un jākoncentrējas uz galvenajām valsts finanšu pārvaldības funkcijām, tostarp pārskatītārbildību un korupcijas apkarošanas mehānismiem;
- jāatbalsta savlaicīga pienācīgas valsts finanšu pārvaldības reformu programmas sagatavošana un
- atbilstīgos gadījumos jānosaka īstermiņa pasākumi, lai aizsargātu ES fondus pret izšķērdēšanu, nopludināšanu un nelietderīgu izmantošanu.

4. ieteikums Ārkārtas noteikumi ES delegācijām

Gadījumos, kas saistīti ar dabas katastrofām vai citiem līdzīgiem notikumiem, un it īpaši gadījumos, kuri ietekmē ES delegācijas darbību, Komisijai un EĀDD jāizstrādā darbības nepārtrauktības procedūras, tostarp noteikumi darbinieku pārvietošanai ārkārtas situācijā.

Šo ziņojumu 2014. gada 17. jūnija sēdē Luksemburgā pieņēma Revīzijas palātas III apakšpalāta, kuru vada Revīzijas palātas loceklis *Karel PINXTEN*.

Revīzijas palātas vārdā –

priekšsēdētājs

Vítor Manuel da SILVA CALDEIRA

Pārbaudīto programmu saraksts

	Partneris un projekta nosaukums	Kopējās izmaksas (ES ieguldījums)	Īstenošanas laiksposms
Humānās palīdzības ģenerāldirektorāts			
1	UNOPS Patvērums (Rehabilitācija) – Drošu un ilgtspējīgu patvēruma vietu būvniecības risinājumi	4,2 miljoni EUR; ES: 4, 1 miljons EUR jeb 96,5 %	2010. gada 1. oktobris – 2011. gada 14. augusts (2,5 mēnešu pagarinājums)
2	HELP (Hilfe zur Selbsthilfe e.V.) Ūdens un sanitārija (Patvērums) – Drošu pārejas posma patvēruma vietu un tualetu būvniecība	2,7 miljoni EUR; ES: 2,2 miljoni EUR jeb 82,51 %	2012. gada 1. jūlijs – 2013. gada 31. decembris (8 mēnešu pagarinājums)
3	WHH (Deutsche Welthungerhilfe eV); German Agro Action) Sagatavotība katastrofām – Sagatavotības katastrofām un informētības spēju veicināšana	EUR 887 479; ES: EUR 650 000 jeb 73,24 %	2011. gada 1. jūlijs – 2012. gada 31. oktobris (1 mēneša pagarinājums) – <i>DIPECHO</i> projekts
4	COOPI (Cooperazione Internazionale Fondazione Italy) Sagatavotība katastrofām (Koordinācija) – Katastrofu un riska pārvaldības (KRP) spēju stiprināšana	EUR 648,235.00; ES: EUR 550 000 (84,85 %)	2012. gada 13. augusts – 2013. gada 31. decembris (4,5 mēnešu pagarinājums)
5	Concern Worldwide Patvērums (Ūdens sanitārija) – Uzlabotas pagaidu pajumtes būvniecība (ilgtermiņa).	5,8 miljoni EUR; ES: 5,2 miljoni EUR jeb 90 % no visām attiecināmajām izmaksām	2010. gada 1. aprīlis – 2011. gada 30. jūnijs (3 mēnešu pagarinājums)
6	SI (Solidarités internationales, Francija) Koordinācija (Patvērums) – Darbības, kas ļauj izmaksāt naudu apmaiņā pret darbu, kopienas komiteju izveide un sagatavotība katastrofām	2,9 miljoni EUR; ES: 99 %	2010. gada 1. oktobris – 2011. gada 31. augusts
7	SI (Solidarités internationales, Francija) – FOOD – Dzīves apstākļu uzlabošana, piekļuves iespējas nodarbinātībai un kopienas pakalpojumiem (piem., ir ieviestas pastāvīgas ienākumus radošas darbības), palīdzība pārtikas nodrošinājuma stiprināšanā	1 miljons EUR; ES: 100 %	2011. gada 1. septembris – 2012. gada 31. decembris (4 mēnešu pagarinājums)
Attīstības un sadarbības ģenerāldirektorāts – EuropeAid			
8	FAO (Apvienoto Nāciju Organizācijas Pārtikas un lauksaimniecības organizācija): uzlabot pārtikas un uztura nodrošinājumu neaizsargātās māsaimniecībās Artibonitas reģionā	1,5 miljoni EUR; ES: 80 %	2012. gada 1. novembris – 2014. gada 31. oktobris (24 mēneši)
9	Haiti valsts kredītrikotājs, AFD, UN-Habitat, Francijas Sarkanais Krusts, Solidarités Internationales, Concern Worldwide, Care France, Deutsche Welthungerhilfe EV. Atbalsta programma dzīvojamo kvartālu atjaunošanai un labiekārtošanai, lai atvieglotu cietušo iedzīvotāju grupu atgriešanos. Atbalsta programma dzīvojamo kvartālu atjaunošanai un labiekārtošanai, lai atvieglotu cietušo iedzīvotāju grupu atgriešanos	74,5 miljoni EUR; (ES: 55,8 miljoni EUR; Francija: 10,5 miljoni EUR; NVO: 8 miljoni EUR; <i>UN-Habitat</i> : EUR 200 000)	2011. gada 7. decembris – 2016. gada 7. decembris (60 mēneši, iekļauts viens pagarinājums)
10	Haiti valsts kredītrikotājs un citas publiskās un privātās līgumslēdzēju struktūras. Vispārējā budžeta atbalsta programma Rīcības plānam valsts atjaunošanas un attīstības nodrošināšanai Haiti (<i>PARDH</i>) un Valsts izaugsmes un nabadzības samazināšanas stratēģijai	47 miljoni EUR; (ES: 100 %)	2011. gada 2. maijs – 2015. gada 2. maijs (48 mēneši)

	Partneris un projekta nosaukums	Kopējās izmaksas (ES ieguldījums)	Īstenošanas laikposms
Stabilitātes instruments (SI)			
Atbalsta programma Haiti valdības spēju atjaunošanai attiecībā uz sagatavotību krīzēm; Lēmums 2010/022–598 – 20 miljoni EUR			
11	<i>UNDP</i> – Nauda apmaiņā pret darbu drīzai atlabšanai un stabilizācijai	Vairāku līdzekļu devēju darbība ar kopējo summu 40,9 miljoni USD (ES: 5 miljoni EUR (16 % no kopējām projekta izmaksām))	2010. gada 13. janvāris – 2012. gada 31. decembris (SI ieguldījums no 2010. gada 1. septembra līdz 2012. gada 31. augustam)
12	<i>Club de Madrid</i> – Haiti iestāžu bāzes stiprināšana un Haiti vadības līdzdalības paaugstināšana atjaunošanas procesā	EUR 500 000; ES: 100 %	2010. gada 1. jūlijs un 2012. gada 29. februāris
13	Starptautiskā pārvaldības grupa (<i>IMG</i>), Belgrada un Kopīgais pētniecības centrs (<i>JRC</i>) – Haiti sagatavotības stiprināšana ārkārtas situācijām	13,25 miljoni EUR <i>IMG</i> grupai (vadotais koordinators) un 1,25 miljoni EUR (Kopīgais pētniecības centrs); ES: 100 %	2010. gada 14. oktobris – 2012. gada 31. maijs (<i>IMG</i>), 2010. gada 20. decembris – 2012. gada 19. decembris (<i>JRC</i>)

Papildu summa 7 miljonu EUR apmērā ir paredzēta otrajā lēmumā stiprināt iestāžu spējas, un finansējums ir plānots no 2013. gada beigām¹.

¹ Lēmums C(2012) 7698 final; (CRIS lēmums 2012/024530). Ieguldījuma nolīgums nav parakstīts. Projekts joprojām ir sagatavošanas posmā un netika pārbaudīts.

Vērtēšanas metodoloģija

Revīzijas nolūkā atbilstības, izstrādes un tiešo rezultātu vērtēšana notika, pamatojoties uz Komisijas uz rezultātiem orientētās uzraudzības (ROM) metodoloģiju. Turpmākajā tekstā ir izklāstīti izmantotie kritēriji.

Atbilstība	
A	Projekts skaidri iekļaujas valsts politikas jomās un EK stratēģijā, ir īpaši atbilstošs noteiktajām prioritārajām vajadzībām un ir vērsts uz neaizsargātajām grupām.
B	Labi atbilst valsts politikas jomām un EK stratēģijai (taču ne vienmēr ir izvērsts), ir atbilstošs noteiktajām vajadzībām un neaizsargāto grupu interesēm.
C	Ir atsevišķi sarežģījumi/problēmas attiecībā uz saskaņu ar valsts un EK politikas jomām vai atbilstību mērķiem.
D	Ir pretrunā valsts politikas jomām vai EK stratēģijai; atbilstība vajadzībām ir apšaubāma. Vajadzīgi būtiski pielāgojumi.
Izstrāde	
A	Skaidrs un labi strukturēts loģiskais satvars; reāla un konsekventa mērķu vertikālā loģika; atbilstoši SMART objektīvi pārbaudāmie rādītāji; riski un vietējie ierobežojumi skaidri noteikti un pārvaldīti; projekta mērķi veido saikni starp humānās palīdzības sniegšanas posmu un attīstību, projekta nolūks ir izraisīt ilgtspējīgas attīstības atsākšanu, iekļauta spēju veidošana, lai nodrošinātu, ka partneris uzņemas visu atbildību pēc projekta beigām, ieviesta atbalsta pakāpeniskas samazināšanas stratēģija.
B	Atbilstoša intervences loģika, lai gan varētu būt vajadzīgi daži uzlabojumi attiecībā uz mērķu hierarhiju, objektīvi pārbaudāmiem rādītājiem, riskiem un ierobežojumiem; ārkārtas palīdzības, rehabilitācijas un attīstības sasaiste lielākoties nodrošināta, izveidoti noteikumi pilnīgai atbildības pārņemšanai, tomēr ir ieteicami uzlabojumi attiecībā uz līdzdalību.
C	Ar intervences loģiku saistītas problēmas var ietekmēt projekta iepildes gaitu un spēju uzraudzīt un novērtēt progresu; ir vajadzīgi uzlabojumi, lai nodrošinātu līdzdalību un ilgtspēju.
D	Intervences loģika ir nepilnīga, un, lai nodrošinātu projekta sekmes, ir vajadzīga vērienīga pārskatīšana.
Tiešie rezultāti	
A	Visi rezultāti ir vai, visticamāk, tiks sasniegti kvalitatīvi, veicinot plānoto iznākumus, darbības ir īstenotas saskaņā ar grafiku un ir regulāri uzraudzītas.
B	Rezultāti ir un, visticamāk, būs atbilstoši plānotajiem, taču ir iespējami uzlabojumi attiecībā uz kvalitāti, aptvērumu un laika plānošanu. Kavējumi nerada kaitējumu rezultātu sasniegšanai.
C	Daži rezultāti nav/nebūs sasniegti noteiktajā laikā vai kvalitatīvi. Ir nepieciešami pielāgojumi. Darbības ir kavētas un zināmā mērā atrautas no intervences loģikas un plāniem.
D	Rezultātu kvalitātei un sasniegšanai ir un, visticamāk, būs ievērojami trūkumi. Nepieciešami būtiski pielāgojumi, lai nodrošinātu, ka tiek sasniegti vismaz galvenie rezultāti. Ievērojami kavējumi un būtisks darbību sasaistes trūkums ar intervences loģiku un plāniem.

Programmu vērtējums¹

(miljoni EUR)

Programmas un partneri		Instrumenti	EK ieguldījums	Izmaksāts līdz 31.12.2013.	Atbilstība	Izstrāde	Rezultāti	Īstenošanas periods
1	UNOPS – ECHO/-CR/BUD/2010/02028 Patvērums (Rehabilitācija) – Drošu un ilgtspējīgu patvēruma vietu būvniecības risinājumi	Humānās palīdzības ģenerāldirektorāts	4,1	3,6	B	C	C	10.2010.–8.2011.
2	HELP (Hilfe zur Selbsthilfe e.V.) – ECHO/HTI/BUD/2012/91008 Ūdens sanitārija (Patvērums) – Drošu pārejas posma patvēruma vietu un tualetu būvniecība		2,2	1,8	A	A	A	7.2010.–12.2013.
3	WHH (Deutsche Welthungerhilfe eV); German Agro Action) – ECHO/DIP/BUD/2011/92002 Sagatavotība katastrofām – Sagatavotības katastrofām un informētības spēju veicināšana		0,7	0,6	A	A	B	7.2010.–10.2012.
4	COOPI (Cooperazione Internazionale Fondazione Italy) – ECHO/HTI/BUD/2012/91016 Sagatavotība katastrofām (Koordinācija) – ECHO/HTI/BUD/2012/91016 – Katastrofu un riska pārvaldības spēju stiprināšana		0,6	0,4	A	A	A	8.2012.–1.2013.
5	Concern Worldwide – ECHO/-CR/BUD/2010/02010 Patvērums (Ūdens sanitārija) – Uzlabota pārejas laika pajumtes būvniecība (ilgtermiņa)		5,2	5,2	A	B	B	4.2010.–6.2011.
6	SI (Solidarités internationales, Francija) – ECHO/-CR/BUD/2010/02045 Koordinācija (Patvērums) – Darbības, kas ļauj izmaksāt naudu apmaiņā pret darbu, kopienas komiteju izveide un sagatavotība katastrofām		2,9	2,9	A	A	A	10.2010.–8.2011.
7	SI (Solidarités internationales, Francija) – FOOD – Dzīves apstākļu uzlabošana, piekļuves iespējas nodarbinātībai un kopienas pakalpojumiem (piem., ir ieviestas pastāvīgas ienākumus radošas darbības), palīdzība pārtikas nodrošinājuma stiprināšanā		1,0	1,0	A	B	A	9.2011.–12.2012.
8	ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācija (FAO)- DCI-FOOD.2012/299-441; Pārtikas un uztura nodrošinājuma uzlabošana neaizsargātām māsasaimniecībām Artibonitas reģionā	Attīstības sadarbības instrumenta Pārtikas nodrošinājuma programma	1,5	1,1	A	C	novērtēt vēl nav iespējams	11.2012.–10.2014.

¹ Metodoloģiju sk. II pielikumā.

III pielikums

(miljoni EUR)

Programmas un partneri	Instrumenti	EK ieguldījums	Izmaksāts līdz 31.12.2013.	Atbilstība	Izstrāde	Rezultāti	Īstenošanas periods
9 Atbalsta programma dzīvojamo kvartālu atjaunošanai un labiekārtošanai, lai atvieglotu ietekmēto cietušo iedzīvotāju grupu atgriešanos (CRIS NR. 2011/023-144); Haiti valsts kredītrikotājs, AFD, UN-Habitat, Francijas Sarkanais Krusts, Solidarités Internationales, Concern Worldwide, Care France, Deutsche Welthungerhilfe EV.	EAF	55,8	11,0	A	A	B	12.2011.–12.2016.
10 Vispārējā budžeta atbalsta programma Rīcības plānam valsts atjaunošanas un attīstības nodrošināšanai Haiti (PARDH) un Valsts izaugsmes un nabadzības samazināšanas stratēģijai (SNCRP) (CRIS Nr2010/022-435); Haiti valsts kredītrikotājs un citas publiskās un privātās līgumslēdzēju struktūras		47,0	34,9	A	C	C	5.2011.–5.2015.
11 UNDP – Nauda apmaiņā pret darbu drīzai atlabšanai un stabilizācijai	Stabilitātes instrumenti	5,0	5,0	A	A	A	9.2010.–8.2012.
12 Club de Madrid – Haiti iestāžu bāzes stiprināšana un Haiti vadības līdzdalības paaugstināšana atjaunošanas procesā		0,5	0,5	A	A	A	7.2010.–2.2012.
13 Starptautiskā pārvaldības grupa (IMG), Belgrada un Kopīgais pētniecības centrs (JRC) – Haiti sagatavotības stiprināšana ārkārtas situācijām		14,5	13,1	A	C	C	10.2010.–5.2012. (IMG), 12.2010.–12.2012. (JRC)
KOPĀ		141,0	81,1				

Kopsavilkums

III

Komisija un Eiropas Ārējās darbības dienests (EĀDD) vēlētos uzsvērt, ka attiecībā uz lielāko daļu projektu mērķi ir sasniegti, lai gan apstākļi projektu īstenošanai bija sarežģīti.

Komisijai izdevās mazināt dažu tādu ārējo apstākļu ietekmi, kuri izraisīja kavēšanos.

V

Lai gan nebija vajadzīga oficiāla kopīga valsts stratēģija ārkārtas palīdzības, rehabilitācijas un attīstības sasaistei (*LRRD*) Haiti, Komisijas dienesti saskaņoja savas pieejas un nodrošināja sasaisti starp ārkārtas palīdzību un attīstību nozaru līmenī. Pilnīga un sistēmiska *LRRD* pieejas integrācija ir iekļauta finansēšanas laikposmā 2014.–2020. gadam.

VI

Komisija un EĀDD uzsver, ka attiecībā uz lielāko daļu projektu tika panākti cerētie rezultāti.

Attiecībā uz riskiem Komisija un EĀDD vēlētos atgādināt, ka darbība nestabilā valstī neizbēgami ir saistīta ar risku. Lai gan šādi riski tika konstatēti un tika veikti iespējamie risku mazināšanas pasākumi, Komisija un EĀDD nolēma atsevišķos gadījumos īstenot programmas, neņemot vērā ar tām saistītos riskus, lai sniegtu labumu iedzīvotājiem.

Tika palielinātas delegācijas spējas, ciktāl to pieļāva budžeta un cilvēkresursu ierobežojumi un pastāvošās administratīvās procedūras.

Ņemot vērā pieredzi saistībā ar zemestrīci Haiti un krīzes situācijām citās valstīs, Komisija un EĀDD ieviesa vairākus ātrās reaģēšanas pasākumus.

VII pirmais ievilkums

Komisija piekrīt šim ieteikumam:

- i) kopš jauno budžeta atbalsta vadlīniju pieņemšanas 2013. gada janvārī šis ieteikums jau ir iekļauts budžeta atbalsta programmās;
- ii) atbilstīga riska pārvaldība ir svarīga attiecībā uz visām programmām. Ir ieviestas detalizētas procedūras, lai programmas plānošanas laikā nodrošinātu, ka tiek novērtēta risku iespējamība un potenciālā ietekme, kā arī šādas ietekmes mazināšanas pasākumi. Programmas īstenošanas laikā riska pārvaldība tiks izskatīta jau esošo procedūru ietvaros.

VII otrais ievilkums

Komisija piekrīt šim ieteikumam. Komisija jau īsteno *LRRD* stratēģiju un turpinās to darīt izturētspējas programmas ietvaros.

- Komisija piekrīt šai ieteikuma daļai. Kopējās stratēģijas mērķi ir noteikti (attiecīgajā kontekstā) kā valsts plānu sagatavošanas daļa. Departamentu pilnvaras ir noteiktas to misiju deklarācijās.
- Komisija piekrīt šai ieteikuma daļai (sk. norādījumus par *LRRD* un semināriem).
- Komisija piekrīt šim ieteikumam, kas varētu tikt īstenots kā valsts rīcības plānu daļa.

VII trešais ievilkums

Komisija piekrīt Palātas ieteikumam.

Komisija uzsver, ka, lai gūtu noteiktus panākumus, palīdzība valstīm, kuras atrodas nestabilā un krīzes/pēckrīzes situācijā, ir jāpielāgo konkrētajai situācijai. Šajā nolūkā Komisija ir izstrādājusi īpašu intervences instrumentu, kas pazīstams kā valsts veidošanas līgums, kurā ietverti noteikumi, kā rīkoties šādās situācijās.

Komisija vēlas uzsvērt, ka Palātas 3. ieteikums ir iekļauts budžeta atbalsta vadlīnijās.

VII ceturtais ievilkums

Komisija un EĀDD piekrit šim ieteikumam, bet vēlas norādīt, ka darbības nepārtrauktības procedūras, par kuru ieviešanu bija atbildīgs EĀDD, un noteikumi par personāla pārvietošanu ārkārtas situācijās pašlaik jau ir ieviesti attiecībā uz visām delegācijām. Turklāt Komisija vēlētos norādīt, ka ES personāla drošība un aizsardzība ir pirmā prioritāte krīzes vai katastrofu situācijās valstī, kurā atrodas ES personāls.

Apsvērumi

Komisija uzskata, ka ārkārtas palīdzība, rehabilitācija un attīstība bija sekmīgi sasaistītas, ņemot vērā sarežģītos apstākļus.

35

Lai gan kopīga stratēģija nebija oficiāli ieviesta, praksē notika vairākas partneru sanāksmes un starp Humānās palīdzības ģenerāldirektorātu (*ECHO*) un Attīstības un sadarbības ģenerāldirektorātu (*EuropeAid*) notika informācijas apmaiņa. Tas nodrošināja papildināmību un sasaisti starp abu programmu – humānās palīdzības un attīstības palīdzības programmas – finansētajiem pasākumiem.

Kopš Eiropas Parlamenta Budžeta kontroles komitejas vizītes Haiti Komisija ir veikusi ievērojamu darbu, lai uzlabotu šo situāciju.

Saistībā ar apmeklējumiem uz vietas *ECHO* pārstāvniecības darbinieki un ES delegācija, regulāri rīkojot sanāksmes, ir nodrošinājuši savstarpēju informēšanu un ir apsprieduši programmu izstrādi un gūtos panākumus. Abi biroji pašlaik izstrādā kopīgu humānās palīdzības un attīstības palīdzības sistēmu. Turklāt delegācijas vadītājs pārstāv ES humānās palīdzības jautājumos.

Turklāt galvenā biroja līmenī koordinācija tika būtiski uzlabota, ieviešot vairākus pasākumus un procedūras:

- tika izveidots izturētspējas rīcības plāns;
- tika izstrādāta kopīga ES dalībvalstīm adresēta vēstule ar norādēm par ES pieejas īstenošanu attiecībā uz izturētspēju, lai veicinātu ES dalībvalstu efektīvu sadarbību, apvienojot humāno palīdzību, sadarbību ilgtermiņa attīstībai un pašreizējo politisko iesaisti gan ES, gan valsts līmenī;
- tika izveidota starpdienestu darba grupa pārējas jautājumos;
- tika izstrādātas norādes par *LRRD* darbību;
- notika oficiālas un neoficiālas apspriedes saistībā ar programmām;

35 b)

Komisija uzskata, ka dienestiem ir atšķirīgas pilnvaras un procedūras, bet to nostāja ir vienāda. *ECHO* nav pilnvarots īstenot ilgtermiņa attīstības ieguldījumus un tādējādi nevar finansēt pastāvīgu ēku būvniecību.

Jānorāda, ka Komisija kopš 2013. gada ir apturējusi pagaidu patvērumu finansēšanu Portoprensā (*Port-au-Prince*), kur tika izveidota efektīva sinerģija starp *ECHO* partneru gūto pieredzi un kaimiņreģionu atjaunošanas un attīstības programmu, ko finansē *EuropeAid*. *ECHO* finansēja dažus pagaidu patvērumus – tradicionālās kreolu mājas – *Palmes* reģionā, kur bija zemestrīces epicentrs un kur bija pieejama neapstrīdētā zeme un nepastāvēja risks, ka var tikt veicināta graustu rajonu palielināšanās. Daudzos, ja ne gandrīz visos gadījumos, pagaidu patvēruma iegūšana saņēmējiem nozīmēja uzlabojumu salīdzinājumā ar tiem apstākļiem, kādos tie dzīvoja pirms zemestrīces.

35 c)

ES finansētās humānās palīdzības darbības tiek izstrādātas, ņemot vērā vajadzības. *ECHO* stratēģija par atbalsta pakāpenisku samazināšanu Haiti netika oficiāli noteikta. Tomēr nosacījumi humānās palīdzības instrumenta darbības pakāpeniskai pārtraukšanai tika sistemātiski norādīti visos atbilstīgajos *ECHO* finansēšanas lēmumos.

37

Kavēšanos galvenokārt izraisīja ārēji faktori, ko noteica strauji mainīgie apstākļi, kurus *ECHO* partneri nespēja kontrolēt.

40

Saskaņā ar budžeta atbalsta filozofiju maksājumu veic pēc tam, kad ir sasniegti rezultāti. Tādēļ ir jānodrošina precīzs līdzsvars starp paredzamību un nosacītību.

ES un citu līdzekļu devēju maksājumi 2012. gada vasarā tika aizturēti valsts revīzijas ziņojumu dēļ, jo tajos bija norādīti trūkumi saistībā ar publiskā iepirkuma procedūrām, kas tika veiktas 2011. gada ārkārtas situācijas laikā. Līdzekļu devēju valstu spiediens mudināja izveidot īpašu revīzijas komisiju, lai novērtētu 41 līgumu, kuri tika noslēgti, izmantojot ārkārtas situācijas likuma procedūras. Pēc tam, kad tika saņemti revīzijas komisijas ieteikumi un, ņemot vērā tajos pausto viedokli, valdība sešus no iepriekšminētajiem līgumiem bija atcēlusi, līdzekļu devēji atsāka maksājumus. Tas uzskatāmi apliecina saistībā ar budžeta atbalsta darbībām piešķirto līdzekļu spēju uzlabot ekonomikas pārvaldību un dot ieguldījumu programmas ietvaros panāktās reformas īstenošanā.

Komisija un EĀDD uzskata, ka ES atbalsts rehabilitācijai lielākoties tika īstenots efektīvi.

42

Lai gan apstākļi bija sarežģīti un tas bija galvenais kavēšanās iemesls, attiecībā uz lielāko daļu programmu tika panākti iecerētie rezultāti.

43

Ārkārtas palīdzības intervences saistībā ar pēkšņām krīzēm parasti ir saistītas arī ar zināmiem riskiem, kas var izraisīt kavēšanos vai dažos gadījumos var radīt vajadzību veikt risku mazināšanas pasākumus, lai nodrošinātu, ka projektu īstenošanas rezultāti ir pozitīvi.

Šajā ziņā tas bija galvenais ārējais faktors sarežģītājā humānajā situācijā, kas arvien vairāk apgrūtināja sadarbību, radot izmaiņas intervences jomā. Par spīti šķēršļiem partneri spēja sasniegt mērķus, kuri bija noteikti saistībā ar darbībām. Izmaiņas, kas radās projektu īstenošanas laikā, pirms lēmumu pieņemšanas *ECHO* un partneri pienācīgi apsprieda.

Plānojot sarunas ar pašvaldībām vai valsts iestādēm, nav viegli paredzēt šāda veida sarežģījumus.

44

Rehabilitācijas projekta īstenošanu ietekmēja divas problēmas:

- 1) sociālie nemieri *Bristou-Bobin* rajonā, kur tika īstenots *ECHO* finansēts projekts. Daudzkārtējie vardarbīgie starpgadījumi saistībā ar vēlēšanām vai sabiedrības jautājumiem apturēja darbības drošības iemeslu dēļ;
- 2) partneris projekta īstenošanas laikā arī konstatēja, ka Publisko būvdarbu ministrija (*MTPTC*) *Bristou-Bobin* rajonā nav novērtējusi 30 % ēku. Bija neparedzēti jāveic ēku novērtējums, un tas vēl vairāk apdraudēja plānoto rezultātu sasniegšanu.

46

Saskaņā ar nobeiguma novērtējuma ziņojumu Komisija nolēma risināt minētās problēmas saistībā ar nepietiekamo un nepilnīgi pielāgoto apmācību, ārkārtas palīdzības pakās esošo materiālu neatbilstīgo kvalitāti un citas problēmas, īstenojot pagaidu reaģēšanas programmu trīs gadu laikposmā kopīgi ar citu īstenošanas partneri, kuram ir lielāka pieredze valstī.

48

Komisijas mērķis ir panākt līdzsvaru starp programmām, kuras ir pilnībā saņēmeja īpašumā un kuras īsteno saņēmējs spēju veidošanas nolūkā, un programmas rezultātu ātru sasniegšanu. Komisijas mērķis bija panākt šo līdzsvaru, strādājot ar dažādiem partneriem.

51

Jau ir īstenoti programmas izstrādes nepilnību novēršanas pasākumi.

53

Komisija piekrit, ka maksājumi netika veikti, stingri ievērojot indikatīvo grafiku, un ka maksājumi bija jāaiztur, lai izpildītu finansēšanas nolīguma noteikumus un izmantotu reformas virzības veicināšanai vajadzīgos līdzekļus.

54

Norādījumos par budžeta atbalstu nav prasības, lai būtu ieviesta atbilstīga valsts finanšu pārvaldības (VFP) stratēģija kā nosacījums budžeta atbalsta piešķiršanai, bet ir prasība veikt reformu centienus, kuru rezultātā varētu tikt ieviestas apakšnozaru VFP stratēģijas. Haiti jau ilgstoši tiek īstenotas vairākas reformu stratēģijas, kas skar vairākus VFP aspektus, lai gan valdība tikai nesen – 2014. gada maijā – pieņēma visaptverošu VFP stratēģiju. Turklāt Komisijas budžeta atbalsta tālredzīgajā pieejā tika iekļauta

visaptveroša un reālistiska VFP stratēģija kā priekšnosacījums pirmajam maksājumam jaunajā Haiti budžeta atbalsta programmā, kas tika pieņemta 2013. gada novembrī. Ņemot vērā, ka šī stratēģija nesen tika pieņemta, minētais priekšnosacījums tagad ir izpildīts.

56

Komisija uzskata, ka ir pienācīgi pārvaldījusi riskus, kas saistīti ar ES programmu īstenošanu. Darbība nestabilā valstī neizbēgami ir saistīta ar riskiem:

56 a)

nekārtības pēc zemestrīces saasināja muitas problēmas. Visi īstenošanas partneri sistemātiski veica riska analīzi, un iespējamā kavēšanās, cita starpā muitas kavējumu dēļ, tika ņemta vērā un reģistrēta priekšlikumu loģiskajā struktūrā. Bija acīmredzami neiespējami precīzi paredzēt šādu kavēšanos ilgumu. Ņemot vērā, ka nebija citas alternatīvas, lai apmierinātu iedzīvotāju vajadzību pēc mājokļa, kā tikai patvērumu ieviešana, labums, ko sniedz šāda darbība, bija lielāks par apzinātajiem riskiem saistībā ar kavēšanos muitā;

56 b)

papildus institucionālajam atbalstam, ko Lauksaimniecības ministrijai sniedz citas līdzekļu devējas valstis, lai spēcīgāku sēklu audzēšanas nozari un palielinātu tās kvalitātes kontroles veikspēju, ES programma sniedza atbalstu sēklu mazapjoma audzēšanā iesaistītajām vietējām lauksaimnieku grupām;

56 c)

Šajā projektā mērķi bija plānoti, lai gūtu tūlītēju ietekmi darbības līmenī, izvietojot 300 konteinerus ar pirmās palīdzības aprīkojumu un vietējā līmenī apmācot brīvprātīgos izmantot šo aprīkojumu dabas katastrofu gadījumā. Lai gan projekta ietvaros tiešām izdevās valstī izvietot 302 konteinerus, pagarinot īstenošanas laikposmu tikai par diviem mēnešiem, un sniegt pamata apmācību 3041 vietējam brīvprātīgajam, šis projekts bija izstrādās arī kā izmēģinājuma projekts, kuru varētu virzīt saskaņā ar palīdzības sniegšanai Haiti paredzēto sadarbības finansējumu (Eiropas Attīstības fonds).

Attiecībā uz īstenošanas partnera izvēli Komisija vēlētos norādīt, ka neviens no partneriem, kuriem ir ilga attiecīgā pieredze Haiti, nespēja uzņemties šīs darbības izpildi.

6. izcēlums

Konteineru izvietojumu noteica Haiti iestādes (*DPC – Direction de la Protection Civile*) un attiecīgo pašvaldību vadītāji. *DPC* ziņoja tikai par desmit gadījumiem (no kopumā 302 gadījumiem), kad bija vajadzīga pārvietošana.

Īstenojot pagaidu reaģēšanas programmu, tiks risināta problēma saistībā ar nepietiekamu apmācības nodrošināšanu brīvprātīgajiem. Turklāt tas arī veicinās brīvprātīgo tīkla ilgtspēju, integrējot struktūru reģionālajās un vietējās iestādēs (*collectivités territoriales*), un vajadzības gadījumā atjaunos ārkārtas palīdzības aprīkojumu.

57

Budžeta atbalsta programma tika izstrādāta pēc zemestrīces sadarbībā ar citiem budžeta atbalsta līdzekļu devējiem. Par prioritāti tika izvirzīta ļoti vajadzīgo finanšu līdzekļu nodrošināšana valstij un papildu pasākumi, lai ņemtu vērā plānoto tehnisko palīdzību, ko sniedz citi līdzekļu devēji.

Saskaņā ar 2013. gadā pieņemto jauno budžeta atbalsta programmu (valsts veidošanas līgums) tehniskās palīdzības finansējums tika palielināts līdz 12 miljoniem euro, lai apmierinātu valsts spēju veidošanas vajadzības.

7. izcēlums

Atbalsta sniegšanai Haiti paredzētās, 2013. gada novembrī pieņemtās jaunās budžeta atbalsta programmas pamatā ir īpaša modalitāte, ko piemēro attiecībā uz nestabilām valstīm. Šajā darbībā citu pasākumu starpā ir iekļauta civildienesta ierēdņu algu revīzija, ieņēmumu departamentu stiprināšana un īpašs atbalsts Revīzijas un administratīvo strīdu augstākajai tiesai (*Cour supérieure des comptes et du contentieux administratif*).

58

Komisija un EĀDD rūpīgi apsvēra politiskos riskus Haiti, tomēr nolēma iejaukties, jo iespējamie ieguvumi, tostarp iespēja izmantot politisko ietekmi reformu atbalstīšanas nolūkā, bija lielāki par riskiem.

Tādēļ iespēju robežās tika pieņemti riska mazināšanas pasākumi, ņemot vērā Haiti iestāžu ierobežoto veikspēju un vajadzību ievērot Haiti suverenitāti. ES ir padziļinājusi politisko dialogu ar Haiti un palielinājusi tā intensitāti, par ko liecina daudzās augsta līmeņa sarunas pēdējos divos gados un struktūrēta regulāra politiskā dialoga sākšana 2013. gada decembrī. Tika īstenoti īpaši atbalsta pasākumi, kuru mērķis bija veicināt politisko stabilitāti. Komisija un EĀDD vēlētos uzsvērt arī to, ka demokrātijas un politiskās situācijas stabilizācijas konsolidāciju Haiti var panākt tikai ilgākā laikposmā un endogēnā procesā, kā to liecina Savienības sadarbības dialoga ar Haiti nesenie panākumi.

59

Komisija un EĀDD vēlētos uzsvērt, ka spējas ir palielinātas tik lielā mērā, cik to pieļāva budžeta un cilvēkresursu ierobežojumi un pastāvošās administratīvās procedūras. Delegācijas, kā arī citu valsts un starptautisko partneru darbs noritēja ļoti sarežģītos apstākļos – delegācijas biroja ēka tika atzīta par nedrošu un tika izveidots pagaidu birojs drošā delegācijas uzturēšanās ēkā. Pēc zemestrīces delegācijas darbinieki tika evakuēti uz Dominikānas Republiku, bet delegācijas vadītājs palika uz vietas kopā ar pamata drošības un administratīvo personālu.

Papildu atbalstu sniedza ES delegācija Dominikānas Republikā un galvenais birojs.

63

Delegācijas ierobežotie resursi 2010. gadā un 2011. gadā tika papildināti, piešķirot lielāku galvenā biroja atbalstu. Piemēram, attiecībā uz budžeta atbalstu galvenā biroja eksperti regulāri apmeklēja Haiti un pārstāvēja Eiropas Savienību līdzekļu devēju koordinācijas sanāksmēs ar valdību.

Secinājumi un ieteikumi

64

Komisija un EĀDD atzinīgi vērtē Palātas secinājuma pozitīvos aspektus. Attiecībā uz lielāko daļu projektu mērķi ir sasniegti, lai gan apstākļi, kādos projekti tika īstenoti, bija sarežģīti.

66

Lai gan nebija vajadzīga oficiāla kopīga valsts stratēģija ārkārtas palīdzības, rehabilitācijas un attīstības sasaistei Haiti, Komisijas dienesti saskaņoja savas pieejas un nodrošināja sasaisti starp ārkārtas palīdzību un attīstību nozaru līmenī. Pilnīga un sistēmiska LRRD pieejas integrācija ir iekļauta finansēšanas laikposmā 2014.–2020. gadam.

67

Komisija un EĀDD uzsver, ka attiecībā uz lielāko daļu projektu tika panākti vēlamie rezultāti.

Attiecībā uz riskiem Komisija un EĀDD vēlētos atgādināt, ka darbība nestabilā valstī neizbēgami ir saistīta ar risku. Lai gan šādi riski tika konstatēti un tika veikti iespējamie risku mazināšanas pasākumi, Komisija nolēma atsevišķos gadījumos īstenot programmas, neņemot vērā ar tām saistītos riskus, lai sniegtu labumu iedzīvotājiem.

Tika palielinātas delegācijas spējas, ciktāl to pieļāva budžeta un cilvēkresursu ierobežojumi un pastāvošās administratīvās procedūras.

Ņemot vērā pieredzi saistībā ar zemestrīci Haiti un krīzes situācijām citās valstīs, Komisija un EĀDD ieviesa vairākus ātrās reaģēšanas pasākumus.

1. ieteikums

Komisija piekrīt šim ieteikumam:

- i) kopš jauno budžeta atbalsta vadlīniju pieņemšanas 2013. gada janvārī šis ieteikums jau ir iekļauts budžeta atbalsta programmās;
- ii) atbilstīga riska pārvaldība ir svarīga attiecībā uz visām programmām. Ir ieviestas detalizētas procedūras, lai programmas plānošanas laikā nodrošinātu, ka tiek novērtēta risku iespējamība un potenciālā ietekme, kā arī šādas ietekmes mazināšanas pasākumi. Programmas īstenošanas laikā riska pārvaldība tiks izskatīta jau esošo procedūru ietvaros.

2. ieteikums

Komisija piekrīt šim ieteikumam. Komisija jau īsteno LRRD stratēģiju un turpinās to darīt izturētspējas programmas ietvaros.

2. ieteikums – pirmais ievilkums

Komisija piekrīt šai ieteikuma daļai. Kopējās stratēģijas mērķi ir noteikti (attiecīgajā kontekstā) kā valsts plānu sagatavošanas daļa. Departamentu pilnvaras ir noteiktas to misiju deklarācijās.

2. ieteikums – otrais ievilkums

Komisija piekrīt šai ieteikuma daļai (sk. norādījumus par *LRRD* un semināriem).

2. ieteikums – trešais ievilkums

Komisija piekrīt šim ieteikumam, kas varētu tikt īstenots kā valsts rīcības plānu daļa.

3. ieteikums

Komisija piekrīt Palātas ieteikumam.

Komisija uzsver, ka, lai gūtu noteiktus panākumus, palīdzība valstīm, kuras atrodas nestabilā un krīzes/pēckrīzes situācijā, ir jāpielāgo konkrētajai situācijai. Šajā nolūkā Komisija ir izstrādājusi īpašu intervences instrumentu, kas pazīstams kā valsts veidošanas līgums, kurā ietverti noteikumi, kā rīkoties šādās situācijās.

Komisija vēlas uzsvērt, ka Palātas 3. ieteikums ir iekļauts budžeta atbalsta vadlīnijās.

4. ieteikums

Komisija un EĀDD piekrīt šim ieteikumam, bet vēlas norādīt, ka darbības nepārtrauktības procedūras, par kuru ieviešanu bija atbildīgs EĀDD, un noteikumi par personāla pārvietošanu ārkārtas situācijās pašlaik jau ir ieviesti attiecībā uz visām delegācijām. Turklāt Komisija vēlētos norādīt, ka ES personāla drošība un aizsardzība ir pirmā prioritāte krīzes vai katastrofu situācijās valstī, kurā atrodas ES personāls.

KĀ PASŪTĪT ES IZDEVUMUS

Bezmaksas izdevumi

- Viens eksemplārs:
ar *EU Bookshop* starpniecību (<http://bookshop.europa.eu>).
- Vairāk nekā viens eksemplārs vai plakāti/kartes:
Eiropas Savienības pārstāvniecībās
(http://ec.europa.eu/represent_lv.htm),
Eiropas Savienības delegācijās valstīs, kas nav ES dalībvalstis
(http://eeas.europa.eu/delegations/index_lv.htm),
ar *Europe Direct* dienesta starpniecību
(http://europa.eu/europedirect/index_lv.htm)
vai piezvanot uz tālruņa numuru 00 800 6 7 8 9 10 11 (zvanišana bez maksas no
jebkuras vietas Eiropas Savienībā) (*).
(*) Informāciju sniedz bez maksas, tāpat arī lielākā daļa zvanu ir bezmaksas (izņemot dažus operatorus, viesnīcas
vai taksofonus).

Maksas izdevumi

- Ar *EU Bookshop* starpniecību (<http://bookshop.europa.eu>).

Maksas abonementi

- Ar Eiropas Savienības Publikāciju biroja tirdzniecības aģentu starpniecību
(http://publications.europa.eu/others/agents/index_lv.htm).

Zemestrīce, kas Haiti notika 2010. gada 12. janvārī, dzēsa daudzu cilvēku dzīvības un radija milzīgus postījumus valsts galvaspilsētā un tās apkārtnē. Šajā ziņojumā Eiropas Revīzijas palāta izvērtē, vai atbalsts, ko ES pēc zemestrīces sniedza Haiti rehabilitācijai, bija labi izstrādāts un īstenots un vai Komisija pienācīgi sasaistīja ārkārtas palīdzības sniegšanu ar rehabilitācijas centieniem un attīstības palīdzību. Palāta secina, ka atbalsts rehabilitācijai kopumā bija labi izstrādāts un virzīts uz valsts svarīgāko vajadzību apmierināšanu. Tomēr programmas netika pietiekami efektīvi īstenotas un nebija pietiekamas sasaistes starp ārkārtas palīdzību, rehabilitāciju un attīstību. Tas bija skaidrojams daļēji ar sarežģīto situāciju un vājajām valsts iestādēm, taču arī ar trūkumiem dažu faktoru pārvaldībā, kurus Komisija var ietekmēt.

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

Publikāciju birojs